

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A
REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ
BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA DĚTÍ DO 15 LET VE
STŘEDOČESKÉM A JIHOČESKÉM KRAJI**

Autor práce: Martin Průša

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce, vedoucí sociálního oddělení MÚ Březnice Marcele Pinkavové, školnímu psychologovi ZŠ Březnice Mgr. Ivaně Popové, výchovnému poradci ZŠ Mirovice Mgr. Janě Levíčkové, metodikovi prevence ZŠ Mirovice Ing. Marii Hrdinové, předsedovi spolku Základna airsoftu Březnice z. s. Mgr. Františku Pinkavovi za poskytnutí cenných informací pro tvorbu této práce.

ABSTRAKT

PRŮŠA, M. *Kriminalita dětí do 15 let ve Středočeském a Jihočeském kraji :
Bakalářská práce*, České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií,
o. p. s., 2014. s. 69 Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: Kriminalita, děti, rodina, Středočeský kraj, Jihočeský kraj

Bakalářská práce pojednává o kriminalitě dětí jak v rovině obecné, tak i se zaměřením na Středočeský a Jihočeský kraj. Definuje základní pojmy, které jsou pro tuto problematiku typické a snaží se především shrnout všechny dosud známé poznatky o tomto tématu a hledá příčiny, které mají za následek protiprávní chování. Snaží se zjistit, zda je fenomenologie kriminality dětí v krajích Jihočeském a Středočeském stejná nebo rozdílná oproti celé České republice a v případě zjištění odlišností se pokusit zjistit příčiny tohoto stavu, tedy zda jsou důvody páčání kriminality odlišné a v čem totožné s doposud zjištěnými příčinami celorepublikového zkoumání jako je vliv školy, rodiny a vrstevníků. Dále specifikuje jednotlivé druhy trestných činů páchaných nejčastěji na našem území.

ABSTRACT

PRŮŠA, M. *Crime children up to 15 years in Central and South Bohemian Region: Bachelor thesis*, České Budějovice: College of European and Regional Studies, ops, 2014 s.69. Thesis Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Keywords: Crime, children, family, Central Bohemia, South Bohemia

Bachelor thesis deals with the crime of children both in terms of general as well as a focus on Central and South Region. It defines the basic concepts that are typical for this issue and are trying hard to summarize all known knowledge about this topic and looks for the causes that have resulted in unlawful behavior. Trying to determine whether the phenomenology of crime among children in South and Central regions are the same or different than in the rest of the Czech Republic and in case of finding differences to try to determine the cause of this condition, ie whether the reasons of committing the crimes are different and when they are identical to previously identified causes found out by nationwide investigation such as the influence of school, family and peers. It also specifies the different types of criminal offenses which are committed at most in our country.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA	10
2 POJEM A CHARAKTERISTIKA KRIMINALITY DĚTÍ DO 15 LET	11
2.1 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ POJMŮ	11
2.1.1 KRIMINALITA	11
2.1.2 DELIKVENCE	15
2.1.3 DÍTĚ A DALŠÍ POJMY	16
3 HISTORIE KRIMINALITY DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET	17
4 FENOMENOLOGIE KRIMINALITY DĚTÍ DO 15 LET	20
4.1 STAV (ROZSAH) KRIMINALITY	20
4.2 STRUKTURA KRIMINALITY	23
4.3 DYNAMIKA KRIMINALITY	25
5 VÝZKUM	27
5.1 HYPOTÉZY	27
5.2 DOTAZNÍK	28
5.3 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	34
6 ETIOLOGIE KRIMINALITY DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET	39
6.1 PSYCHOSOCIONÁLNÍ VÝVOJ	39
6.2 RODINA	42
6.3 ŠKOLA	45
6.4 VRSTEVNÍCI	47

6.5 MÉDIA.....	48
7 PREVENCE.....	50
7.1 PREVENCE V BŘEZNICI.....	51
7.2 PREVENCE V MIROVICÍCH.....	52
7.3 SAMOTNÉ ŘEŠENÍ	52
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	58
PŘÍLOHY	60
DOTAZNÍK – Kriminalita dětí do 15 let ve Středočeském a Jihočeském kraji.....	68

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá celosvětovým fenoménem, o kterém slyšíme rok co rok více a více – je to kriminalita dětí. Problém, který představuje pro společnost velkou hrozbu především v tom, že se jedná o velmi mladé a hrozbu přinášející pachatele, kteří mají zkušenosti s trestnou činností ještě před dospěním, konkrétně definování věkem do 15 let. Takto začínající delikventy můžeme brát jako hrozbu společnosti, pokud nedojde k jejich úplné nápravě a uložení odpovídajících trestů, stanou se z takto vychovaných mladých delikventů dospělí, kteří se budou ubírat stejným směrem jako v mládí. Proto je téma považováno za důležité a je mu přikládán velký význam ze strany společnosti a také médií. V obsáhle zastoupené literatuře najdeme spoustu článků hovořících o mladých delikventech. Dnešní společnost, díky informačním technologiím jako je internet, má nesmírné možnosti se dozvědět více o různých typech kriminality mladistvých, tak i jejich příčinách právě již na celosvětové webové síti, kde je neomezeně vědeckých prací, článků ze zpravodajství a jiných podobných médií zabývajících se touto problematikou. Právě internet se může někdy podílet na příčinách kriminálního jednání dětí. Vývoj společnosti a rozvoj techniky je rychlý, zasahuje každou domácnost, kde mnoho dětí vlastní svůj osobní počítač s připojením na internet už ve školním věku, doba trávení volného času s kamarády venku už není stejná jako dříve, děti tráví u počítačů i veškerý volný čas hraním her, nebo projížděním internetových stránek, kde mohou narazit na nesčetné množství stránek s agresivní tematikou, tak stovky videí s antisemitistickým či vulgárním podtextem volně přístupných ke zhlédnutí. Také bychom se mohli zmínit o tom, že toto téma je již tak diskutované, že se dostalo na filmová plátna kin. Můžeme jmenovat například již tři díly filmu nazvaného „Bastardi“, který zobrazuje krajní případy kriminality jak dětí, tak mladistvých. My se budeme zabývat v této bakalářské práci příčinami kriminality právě dětí školního věku, tedy do 15 let. Ne však v celosvětovém či celorepublikovém měřítku, ale se zaměřením na dva kraje, Jihočeský a Středočeský. Z tohoto důvodu lze rozdělit práci na dvě části.

První část práce je spíše teoretického charakteru, kde si budeme definovat základní pojmy jako je kriminalita, druhy kriminality dětí, samotný pojem dítě a další nezbytné pojmy vedoucí k porozumění danému tématu.

Část druhá bude spíše charakteru výzkumného, kde je uvedená situace ve vybraných krajích, nejčastěji se vyskytující druhy kriminality a také jsou zde hledány příčiny, které mají za následek kriminální jednání dětí. Vše je znázorněno v grafech a tabulkách vytvořených z informačních zdrojů Policie České republiky (dále jen „PČR“) a samotného výzkumu. Součástí jsou také výsledky dotazníkového šetření a řízených rozhovorů.

1 CÍL A METODIKA

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě studia a analýzy odborné literatury charakterizovat kriminalitu dětí mladších 15 let, a to i z pohledu historického, dále na základě analýzy statistických dat kriminality zjistit a porovnat fenomenologii kriminality dětí mladších 15 let v České republice, ve Středočeském kraji a Jihočeském kraji. Toho se budeme snažit dosáhnout především analýzou statistiky PČR. Dále za využití výsledků dotazníkového šetření provedeného na dvou základních školách ve Středočeském a Jihočeském kraji a za pomoci řízených rozhovorů s výchovou poradkyní ZŠ Mirovice Mgr. Janou Levíčkovou, metodikem prevence Ing. Marií Hrdinovou, školním psychologem ZŠ Březnice Mgr. Ivanou Popovou se pokusit najít hlavní příčiny kriminality, a potažmo navrhnout vhodnou formu prevence. Doplní je také sociální referent města Březnice paní Marcela Pinkavová, která je v nejbližším kontaktu s delikventy. Je přítomna u výslechu dětí, kde působí jako opatrovník nezletilého a vede komisi sociálně právní ochrany dětí, zde řeší přestupky spáchané nezletilými, o kterých nebylo rozhodnuto, že se jedná o trestný čin. Tyto skutečnosti napovídají tomu, že právě ona poznává důvody spáchání deliktů jako první. Její zkušenosti mohou být velkým přínosem pro tuto práci. Dalším osloveným byl Mgr. František Pinkava, předseda spolku Základna airsoftu Březnice o. s., který se zabývá organizováním volnočasových aktivit pro děti formou různých her. V rámci této činnosti se snaží poukázat na různé sportovní vyžití nově rozvíjejících se sportů v oblasti airsoftu.

Dalším z cílů práce je poznat informovanost dětí do 15 let o kriminalitě a znalost trestů, které jim hrozí při spáchání trestných činů, a to pomocí dotazníkového šetření.

2 POJEM A CHARAKTERISTIKA KRIMINALITY DĚTÍ DO 15 LET

V posledních letech je kriminalita jako celek vnímána s větším respektem než tomu bylo dříve. Tato problematika je již tradičně jednou z klíčových oblastí, na kterou se zaměřuje pozornost široké společnosti a také kriminologů. Určitá míra tolerance, v případě, že pachatelé trestných činů jsou děti, vzhledem k jejich nevyzrálosti nebo k specifickým problémům v dospívání. Z druhé strany, co se týče mladistvých potažmo nezletilých, je nutné se tomuto tématu věnovat s větším důrazem, protože z mladých delikventů se stanou delikventi dospělí. Média tento sílí tlak na podporu represe zvyšují prezentací většinou hodně závažných trestných činů spáchaných mládeží. Dle informací médií můžeme sledovat největší nárůst kriminality mladistvých a konkrétně dětí do patnácti let ve větších městech, kde je míra anonymity větší než v menších městech nebo na vesnicích. Tato kapitola slouží především k vymezení základních pojmů důležitých k porozumění celé bakalářské práce.

2.1 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ POJMŮ

Před zahájením teoretické části je vhodné zaměřit se na pojmosloví. Ačkoliv se jedná o běžně používaná slova, člověk, který se nevěnuje problematice kriminality by nejspíše hledal přesnou definici. K porozumění samotné práce je důležité znát přesné definice základních pojmů charakteristických pro toto téma.

2.1.1 KRIMINALITA

Základní pojem, na kterém je tato práce založena. Každá kniha zabývající se tematikou kriminality mládeže vykládá tento pojem jinak. Neliší se ale natolik, že by

se úplně změnil význam. V kriminologickém slovníku najdeme vysvětlení kriminality jako nejzávažnějšího sociálněpatologického jevu a synonyma zločinnosti.¹

MATOUŠEK² uvádí: „jde o množinu všech trestných činů definovaných v zákoně a spáchaných kýmkoliv, tedy i osobou, která není trestně odpovědná“

KAISER³ označuje také kriminalitu jako sociální jev. Taktéž jako úhrn činů, které trestní právo neschvaluje.

KUCHTA S VÁLKOVOU⁴ při vymezení pojmu kriminalita poukazují na rozlišení mezi legálním (právnickým) pojetím kriminality, kdy zločinem je myšleno pouze to, co upravuje trestní právo a sociologickým pojetím, kdy jsou do kriminality zahrnuty i takové sociálně patologické jevy, které sice nejsou regulované trestním právem, ale velmi úzce s ním souvisí, předchází ji, anebo ji podmiňují (alkoholismus, prostituce a konzumace drog).

HOLCR⁵ uvádí, že se vedle trestné činnosti kriminalitou také rozumí i takové jednání a chování, které sice není trestněprávně sankcionované, ale je společensky nežádoucí.

Nejlépe lze kriminalitu vymežit dle SVATOŠE⁶, který ji označuje jako součást kriminologie, kdy se jedná o popsání kriminality jako sociálněpatologického jevu a s tím spojenou kriminální fenomenologii. V juristickém pojetí lze kriminalitu vymežit jako souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určitý čas. Kriminologie, věda, která využívá informace o kriminalitě a s nimi potom může pracovat a využívat je pro objasnění jejich příčin, pro vytvoření kvalitní prevence a hodnocení její účinnosti.

Kriminalitu lze rozdělit na tři základní pojetí. První, nejobecnější, kdy ji označujeme jako sociálně patologický jev. Dle legálního, neboli juristického pojetí můžeme označit jednání posuzované jako trestné činy. K tomuto pojetí je třeba

¹ ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 251 s. Str. 79.

² MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 336 s. Str. 312

³ KAISER, Günther. *Kriminologie: úvod do základů*. 1. vyd. Překlad Helena Válková. Praha: C.H. Beck, 1994, xx, 268 s. Právnícké učebnice (C.H. Beck).

⁴ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUCHTA. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxviii, 636 s. Beckovy mezioborové učebnice. Str. 1.

⁵ HOLCR, Květoň. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. Str. 10.

⁶ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. Str. 15.

vyložit další pojmy, které nám ho pomohou pochopit. Jedním z nich je pojem delikvence. Tento pojem je samostatně vysvětlen v další kapitole. Dalším důležitým pojmem jsou „negativní společenské jevy“, jevy odchylovající se od společností uznávaných norem a hodnot, nicméně nejsou sankcionovány platným právem. Můžeme sem zařadit například prostituci, sebevraždy, alkoholismus či hráčství. Poslední, nejširší pojem je protispolečenské jednání, zahrnující výše zmíněnou kriminalitu, delikvenci a negativní společenské jevy. Toto je jedno rozdělení kriminality, další způsob jak ji rozdělit je podle jejího poznání.⁷

- Zjevná kriminalita - registrovaná
 - Kriminalita, která vyšla najevo a lze ji uvést do statistik
- Skrytá kriminalita - latentní
 - Kriminalita, která nebyla zjištěna orgány činnými v trestním řízení a není ji možné uvést do statistik
- Skutečná kriminalita - celková
 - Kriminalita zahrnující zjevnou (registrovanou), ale i skrytou (neregistrovanou) kriminalitu

Dle SVATOŠE⁸ je důležité, že „*latentní (neregistrovaná) kriminalita je stejně velká, nebo ještě větší než registrovaná*“. Jedním z důvodů jsou například sexuální trestné činy páchané v domácnostech, kdy nedochází k nahlášení trestného činu z důvodu snahy utajení před veřejností. S vysokou latentností se setkáme u trestných činů páchaných ve velkoměstech. Stejně tak u bagatelních trestných činů páchaných mládeží. Největší míra latence je u kriminality majetkové, především u činů s nižší škodou, kdy nejsou oznámeny činy z důvodů nechuti podstoupit policejní a justiční řešení.

Právě tyto skutečnosti výrazně ovlivňují stav kriminality. Pokud budeme pátrat po zdrojích registrované kriminality, tak nejdetailnější jsou policejní statistiky kriminality, zpracovávané Policejním prezidiem ČR. V těchto nejobsáhlejších

⁷ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. s. 15.

⁸ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. s. 16.

statistikách můžeme například najít jak registrované trestné činy rozdělené dle objektů, paragrafů TZ, tak stíhané osoby rozdělené podle pohlaví a podle recidivy na prvostíhané a recidivisty, dále pak na děti, mladistvé a cizince. Lze tak kriminalitu rozdělit podle její struktury, kde každá statistika má svá kritéria dle svého použití.

Struktura kriminality dle statistik PČR

- Obecná:
 - násilná
 - mravnostní
 - majetková:
 - krádeže vloupáním
 - krádeže prosté
 - ostatní majetkové TČ
- zbývající
- ostatní
- vojenské TČ
- Hospodářská⁹

Elektronicky propojeny jsou také s justičními statistikami zpracovávanými Ministerstvem spravedlnosti České republiky, které obsahují známé údaje o pachatelích. Zahrnují jak statistiky státního zastupitelství, tak soudů. Statistiky probační a mediační služby vypracovávají Probační a mediační službou ČR, které zahrnují informace o práci této služby, například o případech vztahujících se k trestné činnosti mládeže nebo drog. K doplnění lze uvést statistiky vězeňské služby, kde najdeme informace týkající se zajišťování vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Tyto statistiky jsou ve velké míře ovlivněny určitými vlivy, změnami v legislativě, či pohledu na kriminalitu ze strany PČR. Mezi příklady můžeme uvést masivní pohyb osob například při otevření velkého výrobního komplexu, kdy dochází ke střetu různých kultur a zvyků. Z legislativních změn se jedná o kriminalizaci, tedy o začlenění nových skutkových podstat trestných činů do trestního zákona. Nebo z druhého pohledu jde o dekriminalizaci určitých trestných činů, čili vypuštění některých trestných činů z trestního zákona a jiné. S ohledem na tyto informace můžeme poté určit kvantitativní charakteristiku trestných činů, jedná se o počet

⁹ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 290 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). s. 34.

trestných činů spáchaných na určitém území za určitý čas. Nejčastěji na území celé České republiky, nebo krajů za jeden rok. Pro určení intenzity kriminality dochází k přepočtu těchto údajů, kdy je stav kriminality přepočtený na určitý počet osob na určitém území. Výsledkem je index vyjadřující zatížení obyvatelstva kriminalitou na určitém území.¹⁰ Pohybem a změnou kriminality v průběhu určité doby na určitém území se myslí dynamika kriminality neboli vývoj trestné činnosti. Základním pojmem je tendence určitý směr kriminality, hovoříme o stagnaci, nebo o tendenci stoupající či klesající. Kriminalita se sleduje zejména z důvodu předvídání budoucího vývoje kriminality.¹¹

2.1.2 DELIKVENCE

Při studiu kriminality dětí do patnácti let v odborné literatuře se budeme setkávat s pojmy kriminalita a delikvence, již vysvětlený pojem kriminality se dá rozšířit právě o delikvenci, kterou různí autoři vymezují jako součást kriminality. Podle MATOUŠKA¹² „jde o všechny typy jednání porušující sociální normy chráněné právními předpisy včetně přestupků“, také se opírá o jiné autory s hypotézou, kde uvádí, že se „u delikventního chování jedná o pokus člověka s nízkým sebehodnocením zvýšit pocit vlastní hodnoty kriminálním činem.“ SVATOŠ¹³ uvádí, že delikvence je pojem širší než kriminalita. Zahrnuje navíc činy jinak trestné – to jsou ty, které jsou páchané osobami mladšími 15 let a osobami nepříčetnými, a také přestupky.

Dále je možné vyložit kriminalitu mládeže jako nejzávažnější sociálně patologický jev, neboli „poruchu v jejich chování, projevující se v porušování trestně právních norem“.¹⁴

¹⁰ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. s. 17 – 20.

¹¹ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 290 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). s. 34.

¹² MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 336 s. Str. 311.

¹³ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. s. 15.

¹⁴ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxviii, 636 s. Beckovy mezioborové učebnice. Str. 321.

2.1.3 DÍTĚ A DALŠÍ POJMY

V neposlední řadě je důležité přesně definovat pojem, kterého se tato práce týká nejvíce, což je dítě mladší patnácti let. V zákonu č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o soudnictví mládeže")¹⁵ je definován pojem dítě mladší patnácti let. Trestněprávní a kriminologická literatura vymezuje pojmy období dětství a dospívání. Setkáváme se s pojmy dítě, mladistvý, mládež a mladý dospělý. U těchto pojmů se neseťkáváme s jednotným vymezením v jednotlivých státech. Pojem dítě je například vymezen v čl. 1 Úmluvy o právech dítěte (sd. 104/1991).

SVATOŠ¹⁶ uvádí, že je nutné rozlišovat pojmy dle zákona o soudnictví mládeže a podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „trestní zákoník“), zde se dítětem rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak, a proto je důležité tyto pojmy rozlišovat.

Můžeme se také setkat s pojmem mládež, který zahrnuje jak mladistvé, tak i děti mladší patnácti let. Naše práce se tedy zaměřuje na děti mladší patnácti let. Pro kriminologické potřeby je významný ještě jeden pojem – nezletilý. Jsou to osoby, které v době spáchání trestného činu dovršily patnáctý rok věku, ale nedovršily osmnáctý rok svého věku.

Důležité je také zohlednit další pojem – čin jinak trestný. Tento čin je spáchaný dítětem, které v době páchaní činu nedovršilo patnáctý rok věku.¹⁷

¹⁵ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů*. Česká republika [online]. 2003. Dostupný z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s88&q88=all>>.

¹⁶SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. s. 138.

¹⁷ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 138.

3 HISTORIE KRIMINALITY DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET

V další kapitole bude proveden historický exkurz do dob před druhou světovou válkou, kdy bylo poprvé na našem území (tehdy československé republiky) zákonem upraveno samotné trestní právo a soudnictví ve věcech mládeže. Zákon ze dne 11. března 1931, č. 48 Sb. z. a n., o trestním soudnictví nad mládeží, ten nabyl účinnosti dne 1. října 1931. Předtím tu žádný takový zákon upravující trestní odpovědnost mladistvých nebyl. Proto bylo v důvodové zprávě uvedeno: „*Je již obecným míněním celého kulturního světa, že zločinnosti mládeže nestačí čeliti trestem, nýbrž že je potřeba zjišťovati a potírati ono skryté zlo, z něhož trestný čin vytryskl. ...Čeliti tomuto zlu zavčas a nejen trestem, který je tu často prostředkem neúčinným, nespravedlivým, ba i nebezpečným, nýbrž opatřeními výchovnými, směřujícími k mravní záchraně a k polepšení mladistvého.*“¹⁸ Mohlo by se tedy stát, že by se z řad mládeže, která už je v tomto ohledu zanedbaná, stali budoucí delikventi.

Československým zákonem o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931 byla upravena jak trestní odpovědnost mladistvých ve věku 14 až 18 let, tak trestněprávní následky jejich činů označených názvem provinění. Byl také nově koncipován účel a zvláštní odchylky trestního řízení týkající se mládeže. Doplněn byl také o organizační normy vytvářející organizační soustavu soudnictví v trestních věcech mládeže, nicméně až na výjimky ponechal výkon soudní pravomoci poručenského a trestního soudu mládeže oddělený. Ale bylo poukázáno na potřebu velmi úzké spolupráce těchto dvou justičních složek.¹⁹

Trvání účinnosti toho zákona nemělo dlouhé trvání, ač se jednalo o moderní zákon upravující trestní odpovědnost, procesní postavení mladistvého a průběh proti němu vedeného řízení u všech žijících mladistvých na našem území (Československa), na základě tzv. mnichovské dohody, kdy v září roku 1938 došlo k odtržení československého pohraničí a jeho přičlenění k Velkoněmecké říši, dále pak 16. března 1939 při jednostranném vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava, pouze

¹⁸ *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Vyd. 1. Editor Zdeněk Karabec. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, 143 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Str. 21-23.

¹⁹ *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Vyd. 1. Editor Zdeněk Karabec. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, 143 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Str. 25.

osmileté trvání platnosti zákona, bylo přerušeno šestiletým válečným konfliktem, kdy probíhala druhá světová válka. Po návratu platnosti však nemělo působení zákona opět dlouhého trvání. Únorový komunistický převrat roku 1948 způsobil, že byly zahájeny práce na novém trestním zákoníku, stavěném na základním duchu sovětského trestního zákonodárství. Zde nebylo ale místo na výchovně orientované trestní právo mládeže. Zákon s číslem 86/1950 Sb. pak ke dni 1. 8. 1950 bez náhrady zákon z roku 1931 zrušil. Následujících 63 let v bývalém Československu a později roku 1993 v České republice samostatné trestní právo mládeže neexistovalo.

Pro vysvětlení proč po tolika letech došlo během krátké doby k prosazení reformy s výraznými prvky restorativní justice v oblasti trestního práva mládeže a také v oblasti trestních sankcí se musíme vrátit do doby po změně politického režimu v roce 1989, kdy dochází v Československu k pokusům reformace tehdy represivně orientované trestní justice. Jeden z prvních experimentů tohoto druhu byl projekt „Mimosoudní alternativa pro delikventní mládež“ (dále jen projekt). Vznikl na Ústavu státu a práva Československé akademie věd, kdy inspirací byly projekty sousedního Německa a Rakouska pracující s odklony od trestního řízení aplikovanými u mladistvých a mladých dospělých delikventů. Obdobného postupu se dostalo i u českých autorů, kdy zpočátku došlo k zaměření výhradně na mladistvé pachatele, především z důvodu předpokladu lepší akceptace ze strany veřejnosti a médií. Ačkoliv byla snaha autorů omezena jen experimentálním ověřováním v rámci hl. města Prahy, bylo jeho prostřednictvím, při práci s delikventy, použito odlišného mechanismu reakce na spáchaný trestný čin, poprvé v Československu. Na místo pouhého objektu, státem uloženého trestu, se mladistvý v aktivní roli toho, kdo sám svým jednáním může ještě odčinit následky svého činu, byť jen částečně. Dochází zde k setkání pachatele se svou obětí, kdy vstupuje do procesu odborník (mediátor), nezúčastněný na konfliktu, za jehož vyjednávání dochází k maximalizaci prospěchu spolu s minimalizací rizik z tohoto setkání těchto tří stran. Lze tedy konstatovat, že to byla právě snaha změnit trestní politiku vůči mladistvým, která stála u zrodu reformy v oblasti nových způsobů zacházení s delikventní populací a sehrála svou roli v ustrnulém systému československé trestní justice na počátku 90. let.

Shodou náhod, kdy v roce 1990 vzniká na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze nový studijní program *sociální práce* a od roku 1993 je v jeho rámci zahájen kurz přednášek „Sociální práce a trestní politika“ zaměřený na kritickou

inventuru dosavadních snah dostat prostřednictvím tradičních represivních sankcí pod kontrolu od počátku 90. let eskalující kriminalitu. Mimo jiné byl součástí toho kursu i výklad moderních zahraničních trestněpolitických trendů. V roce 1994 zakládají vyučující a studenti v rámci tohoto kursu občanské sdružení s názvem „Sdružení pro rozvoj sociální práce v trestní justici“. Kladné výsledky na sebe nenechaly dlouho čekat. Projekty experimentálního ověřování nových alternativních způsobů řešení trestních věcí: soudní pomoc, mimosoudní vyjednávání – narovnání, probace. K realizaci těchto projektů bylo potřebné získání důvěry a podpory justice. Proto už v létě 1994 probíhají semináře, které toto sdružení připravilo k popularizaci svých projektů mezi trestními soudci a státními zástupci. Úspěšným završením těchto snah bylo přijetí vládního usnesení, které uložilo ministru spravedlnosti experimentálně ověřit do konce roku 1995 možnosti zavedení nového systému probačních úředníků.

Předlohou nového zákona o soudnictví ve věcech mládeže začala rozpracovávat skupina odborníků pověřena Komisí pro rekodifikaci trestního práva hmotného a procesního ustavena při ministerstvu spravedlnosti roku 1997. Návrh byl po mnoha peripetiích projednán a schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky. Senát Parlamentu České republiky pak návrh zákona schválil dne 25. 6. 2003. Podpisem prezidenta republiky byl pak nový zákon pod číslem 218 uveřejněn v částce 79 Sbírký zákonů dne 31. 7. 2003. K nabytí účinnosti došlo dne 1. ledna 2004, tím byl uzavřen proces trvající mnoho let. Zákonodárce jej zkráceně nazval „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“.²⁰

²⁰ *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Vyd. 1. Editor Zdeněk Karabec. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, 143 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Str. 26.

4 FENOMENOLOGIE KRIMINALITY DĚTÍ DO 15 LET

Kriminální fenomenologie je oblast, která je předmětem kriminologie. Důvodem proč je problematika fenomenologie tak důležitá je nejen to, že se snažíme poznat kriminalitu na určitém území, její vývoj za určitý časový úsek a jaká je její struktura, ale především pomocí sběru těchto dat můžeme zjistit příčiny, a poté kriminalitě předcházet a následně ověřovat efektivitu vytvořené prevence.

Toto téma je jedním z nejpřesvědčivějších důkazů pro veřejnost o tom, jak na tom kriminalita je. V uplynulých letech provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci výzkumy, kde se potvrdil fakt o malé informovanosti respondentů čili veřejnosti. Neinformovanost se netýkala jen stavu a struktury kriminality, ale i konkrétní náplně práce jednotlivých institucí zabývajících se touto problematikou, nebo o aktuální výši trestů, které jsou u nás za zločiny udělovány. Příčin, proč občané o kriminalitě a její kontrole smýšlejí právě takto, je mnoho. Právě ona zmíněná neinformovanost může být jednou z nich. Pokud se většina veřejnosti domnívá, že kriminalita nebezpečně stoupá a navíc ji charakterizuje vysoký počet násilných trestných činů, pak můžeme za jeden z hlavních důvodů považovat liknavý přístup institucí odpovědných k jejímu řešení. Veřejnost vidí až přehnaně jednoduše i způsoby trestání určitých zločinců, kdy dle potvrzených výzkumů jakékoliv překážky bránící k okamžitému potrestání potencionálního viníka, považuje společnost za projev slabosti celého systému.²¹

Literatura zabývající se popisem a výkladem informací získaných o kriminalitě obsahuje různé pojmy, se kterými je třeba se seznámit.²²

4.1 STAV (ROZSAH) KRIMINALITY

Dle SVATOŠE²³ stavem neboli rozsahem kriminality rozumíme počet trestných činů spáchaných na určitém území za určitý časový úsek. Z pravidla v České

²¹ SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. Str. 205 -207.

²² VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxviii, 636 s. Beckovy mezioborové učebnice. Str. 131.

republiky nebo krajích za jeden rok. Stavem kriminality se rozumí registrovaná kriminalita, která není totožná s kriminalitou skutečnou, která není známa. Ta se víceméně pouze odhaduje. Rozsah kriminality může být také uváděn v procentech, používá se většinou při porovnání určitých časových období, např. v roce 2011 došlo ke vzrůstu počtu TČ spáchaných dětmi oproti roku 2010 o 3,28%.

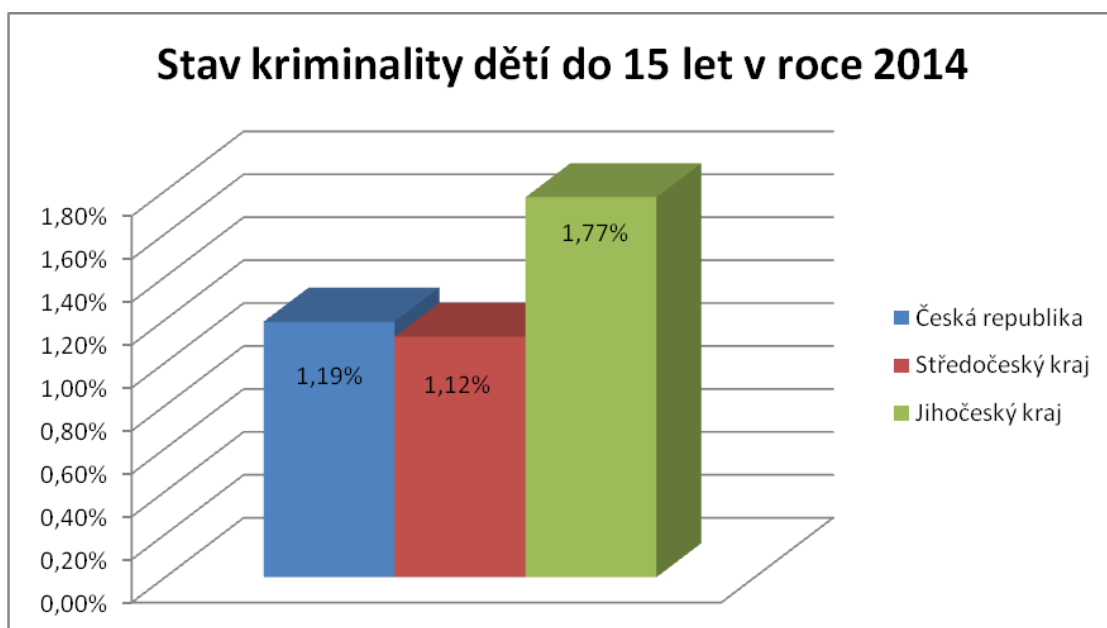
Při práci s údaji rozsahu kriminality je nutné si uvědomit, že neodrážejí demografické vlivy. Při jejich interpretaci by mohlo dojít ke zkreslení skutečného stavu, např. při srovnání počtu trestných činů v určitých krajích bez ohledu na počet obyvatel, by mohl být učiněn závěr, že kraj s nejvyšším počtem trestných činů je zatížen kriminalitou více než ostatní, ač se jedná vzhledem k ostatním krajům o kraj s velmi vysokým počtem obyvatel. Taktéž sledování vývoje může být zkresleno, kdy pokles nebo nárůst trestných činů může být způsoben poklesem či nárůstem počtu obyvatel na tomto území. Proto pro určení intenzity kriminality dochází k přepočtu těchto údajů, kdy je stav kriminality přepočtený na určitý počet osob na určitém území. Výsledkem je index vyjadřující zatížení obyvatelstva kriminalitou na určitém území.²⁴

Zpřístupněné statistiky z webových stránek PČR, doplněné doc. Svatošem o předcházející roky, které již na webu nejsou zveřejněné, vyjadřují práci PČR, která podrobně trestné činy rozděluje pro lepší porozumění a pro vytváření kvalitních přehledů kriminality. Zde čerpaná data byla použita pro následující grafy, které nám přiblíží stav, strukturu a dynamiku kriminality dětí do 15 let.

²³ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 290 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). Str. 31.

²⁴ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČTA. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxviii, 636 s. Beckovy mezioborové učebnice. Str. 131-132.

Graf č. 1²⁵

Graf č. 1 vyjadřuje procentuální podíl počtu registrovaných trestných činů (činů jinak trestných) spáchaných dětmi do 15 let ke všem trestným činům, a to přepočteno na počet obyvatel České republiky a jednotlivých krajů.

Z grafu je patrné, že kriminalita dětí v České republice v roce 2014 tvořila 1,19% z celkové registrované kriminality. Kriminalita dětí ve Středočeském kraji byla zastoupena 1,12%, což je méně než celorepublikový podíl, ač je tento kraj nejlidnatější. V Jihočeském kraji je to 1,77%, což je o 0,58% více než v celorepublikovém podílu. Příčiny tohoto stavu lze jen těžko odvodit.

²⁵ Zdroj – Policie České republiky – statistiky kriminality 2014

4.2 STRUKTURA KRIMINALITY

Strukturou kriminality vyjadřujeme kvalitativní stránku kriminality. Struktura kriminality může být vymezena určitými kritérii, např. členěním dle paragrafů trestního zákoníku, dle osobností pachatele, nebo různých kriminalistických kritérií.²⁶

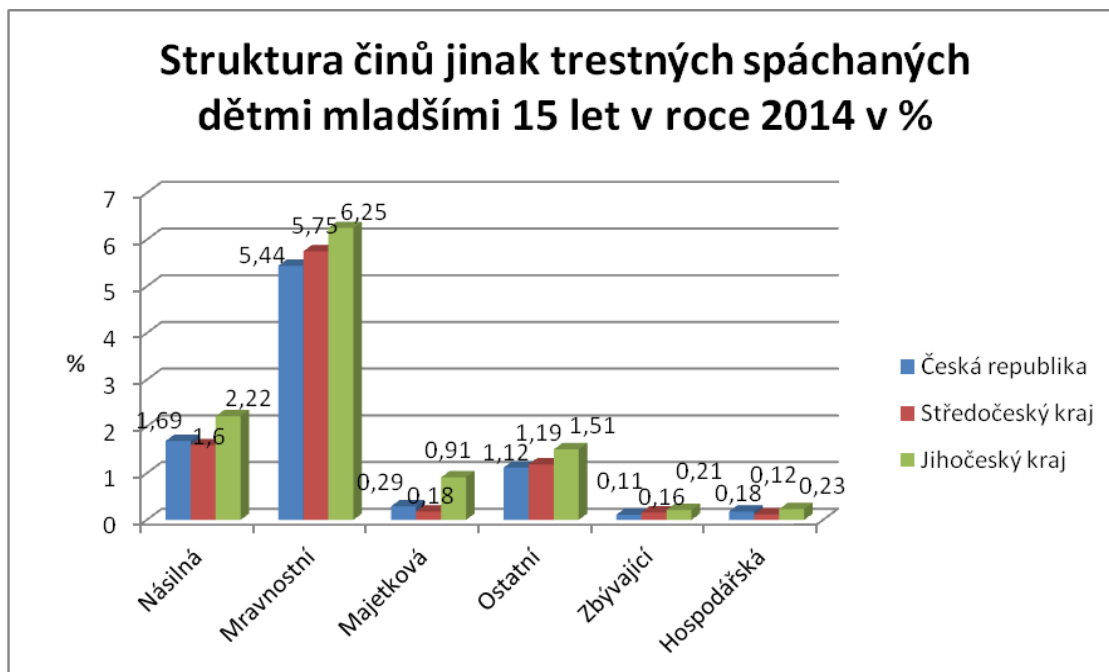
Struktura kriminality dle statistik PČR

- Obecná:
 - násilná
 - mravnostní
 - majetková:
 - krádeže vloupáním
 - krádeže prosté
 - ostatní majetkové TČ
- zbývající
- ostatní
- vojenské TČ
- Hospodářská²⁷

²⁶ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 290 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). Str. 34.

²⁷ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 290 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). s. 34.

Graf č. 2²⁸

Graf obsahující údaje o struktuře trestných činů spáchanými dětmi do 15 let v roce 2014 vyjadřuje procentuelní podíly pachatelů dětí do 15 let ke všem pachatelům, přepočteno na počet obyvatel v celé ČR a ve sledovaných krajích, a to dle jednotlivých trestných činů. Můžeme zde pozorovat naprostou převahu kriminality mravnostní, ta se svými 5,44% pro celou Českou republiku ukazuje největší hrozbu pro budoucnost. Dále se nejčastěji setkáváme s trestnými činy loupeže, úmyslným ublížením na zdraví a vydíráním. Ostatní druhy kriminality se již vyskytují v menší míře, násilná kriminalita a kriminalita ostatní s hodnotami většími než jedno procento. Majetková, zbývající a hospodářská kriminalita už jsou pod hranicí jednoho procenta z celkové kriminality.

SVATOŠ²⁹ uvádí specifické rysy struktury kriminality mládeže

- nedostatečná plánovitost trestné činnosti
- neadekvátní jednání
- virtuální realita

²⁸ Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>

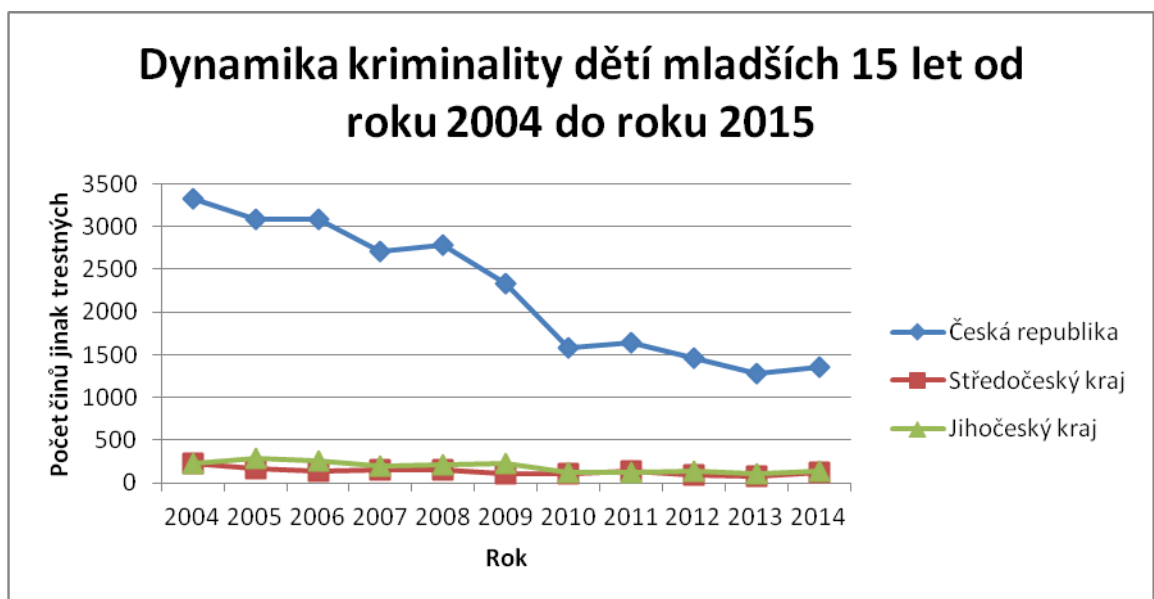
²⁹ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010, 174 s. Str. 138.

- neschopnost odložit uspokojení potřeb
- rozpoznávací a ovládací schopnost není zachována pod vlivem emocí
- brutální násilí
- vandalismus
- šikana
- potřeba prostředků na obstarání drogy
- tíhnutí k extremistickým hnutím
- trávení času ve skupinách vrstevníků
- dřívější zahajování sexuálního života

4.3 DYNAMIKA KRIMINALITY

Pohybem a změnou kriminality v průběhu určité doby na určitém území se myslí dynamika kriminality, neboli vývoj trestné činnosti. Základním pojmem je tendence - určitý směr kriminality, hovoříme o stagnaci, nebo o tendenci stoupající či klesající. Kriminalita se sleduje zejména z důvodu předvídání budoucího vývoje kriminality.

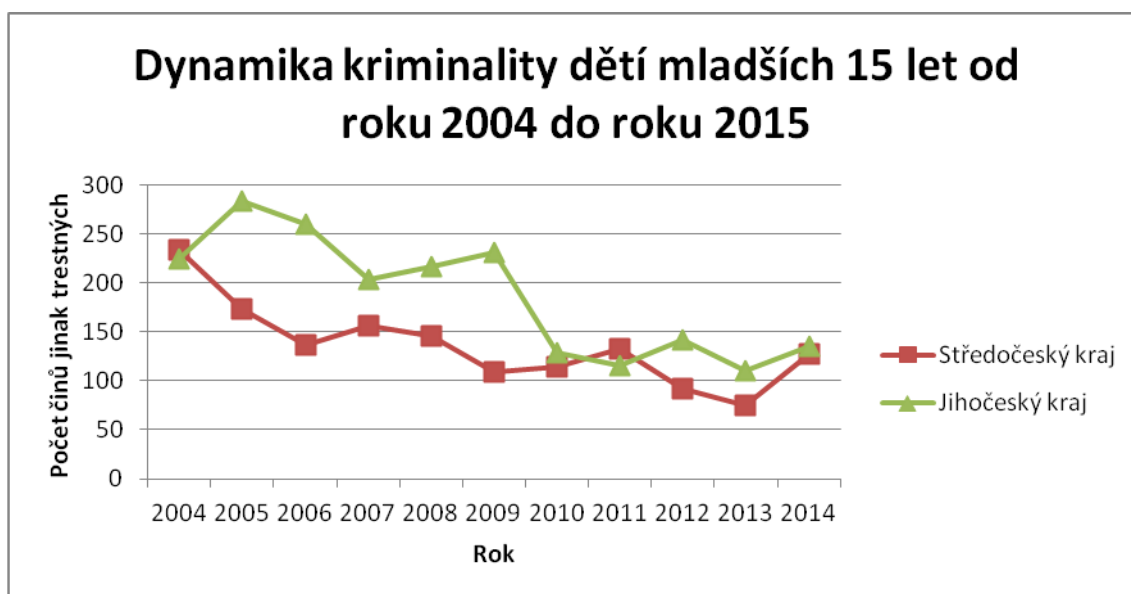
Graf č. 3³⁰

³⁰ Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>

Graf znázorňující dynamiku kriminality mezi roky 2004 – 2014. Z grafu je patrný vývoj kriminality dětí do 15 let u obou krajů, jak Středočeského, tak Jihočeského i celé republiky. Jak v celé České republice, tak v obou sledovaných krajích, celková kriminalita dětí do 15 let má klesající tendenci. Můžeme tedy vyvrátit fakt prosazovaný médii, která říkají, že kriminalita dětí je na vzestupu.

Graf č. 4³¹

Tento graf je totožný s předcházejícím, nicméně je zde vynechána dynamika celé České republiky pro lepší přiblížení kriminality dětí do 15 let ve Středočeském a Jihočeském kraji. Je zde patrné, že v Jihočeském kraji je kriminalita četnější. V roce 2009 došlo v Jihočeském kraji k výraznému poklesu, v tom samém roce došlo ve Středočeském kraji naopak k mírnému vzestupu, který skončil v roce 2011, kdy začala kriminalita opět klesat. V obou krajích lze pozorovat nestálou situaci, jak ve Středočeském, tak v Jihočeském kraji je patrné období poklesu kriminality, i když v posledním sledovaném roce zaznamenáváme vzestup.

³¹ Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>

5 VÝZKUM

Počátkem ledna roku 2015 byl vytvořen dotazník pro žáky základních škol (uvedený v příloze) v Březnici ve Středočeském kraji a v Mirovicích v kraji Jihočeském, tyto dvě školy od sebe dělí necelých 13 kilometrů vzdušné vzdálenosti, nicméně jsou tyto školy něčím odlišné. Za prvé je to počet žáků na školách – školu v Březnici navštěvuje větší počet žáků, především proto, že jde o větší město a dojíždí sem děti z okolních vesnic. Oproti tomu v Mirovicích je žáků mnohem méně. Za druhé je to příslušnost ke kraji, severně ležící Březnice v kraji Středočeském, jižně od ní ležící Mirovice jsou už z kraje Jihočeského. Z každé školy bylo vyhodnoceno 50 dotazníků pro přesné porovnání obou škol. Výše již byla zmíněna kriminalita ze zdrojů PČR, nyní se však zaměříme na údaje poskytnuté přímo dětmi do 15 let v těchto krajích, právě na ně je tato práce zaměřena.

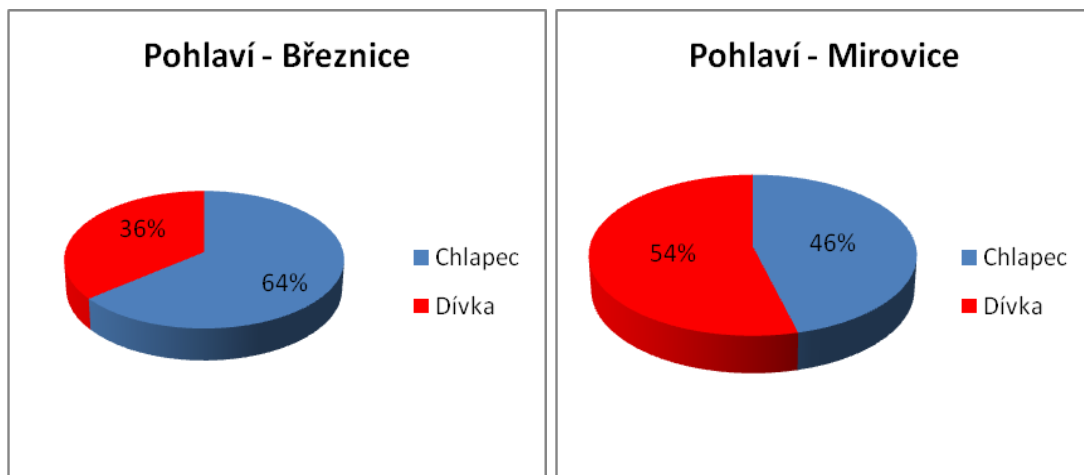
5.1 HYPOTÉZY

Dotazník byl sestaven na základě stanovených hypotéz, které jsou zde uvedeny

- Jednou příčinou kriminality dětí je kriminální chování jejich kamarádů.
- Další příčinou kriminality dětí je nevhodné trávení volného času.
- Další příčinou kriminality dětí je neznalost trestů, které dětem za protiprávní jednání mohou být uloženy.
- Další příčinou kriminality dětí je násilné chování spolužáků.
- Další příčinou kriminality dětí je užívání návykových látek ze strany kamarádů.

5.2 DOTAZNÍK

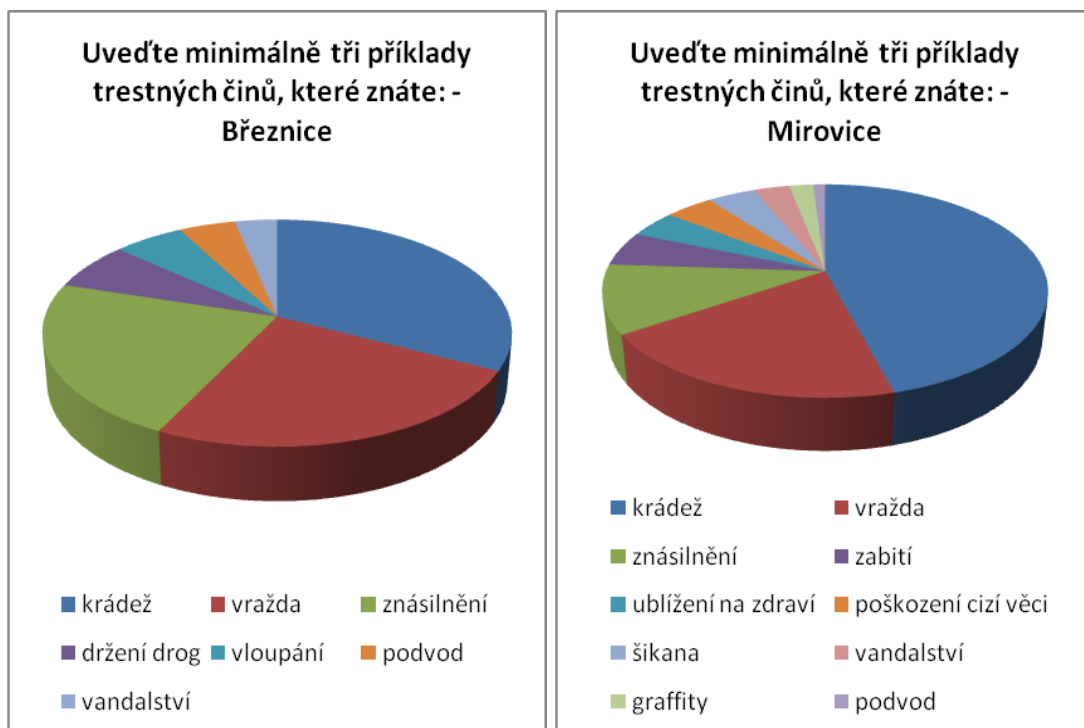
Graf č. 5, Graf č. 6

Tyto grafy znázorňují procentuelní zastoupení chlapců a dívek v obou školách.

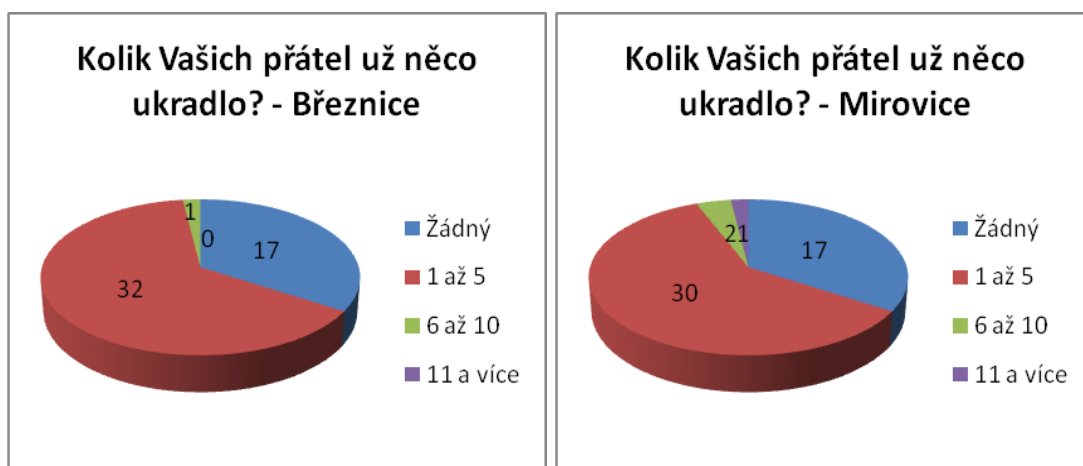
Druhá otázka položená respondentům se týkala věku, kdy 100 žáků uvedlo svůj věk mezi 11 – 15 rokem. Jedná se tedy o děti 5. – 9. třídy základní školy.

Graf č.7, Graf č. 8

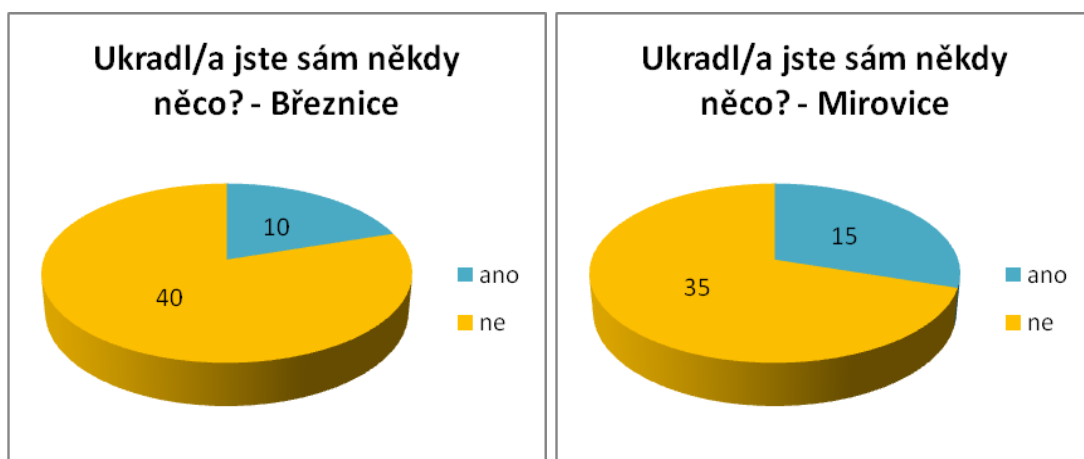
Třetí otázka prověřila znalost trestných činů. V Březnici byla nejčtenější krádež, a to v 29 případech, ve 22 případech vražda, 20 krát se objevilo znásilnění, 6 krát se objevilo držení drog, doplněno o vloupání (5), podvod (4) a vandalství (3). V Mirovicích byla nejvíce udevena krádež, a to ve 44 případech, dále se 19 krát objevila vražda, 10 krát znásilnění, dále pak 5 zabití, ublížení na zdraví ve 4 případech, dále pak poškození cizí věci (4), šikana (4), vandalství (3), graffity (2) a podvod (1). Zarážející může být fakt, že skoro polovina odpovědí neobsahovala alespoň 3 příklady trestných činů. Tento fakt lze odůvodnit malou informovaností dětí o trestných činech, kterých se sami mohou dopustit. Neinformovanost dětí můžeme přisoudit jak rodičům, tak školám.

Graf č.9, Graf č.10

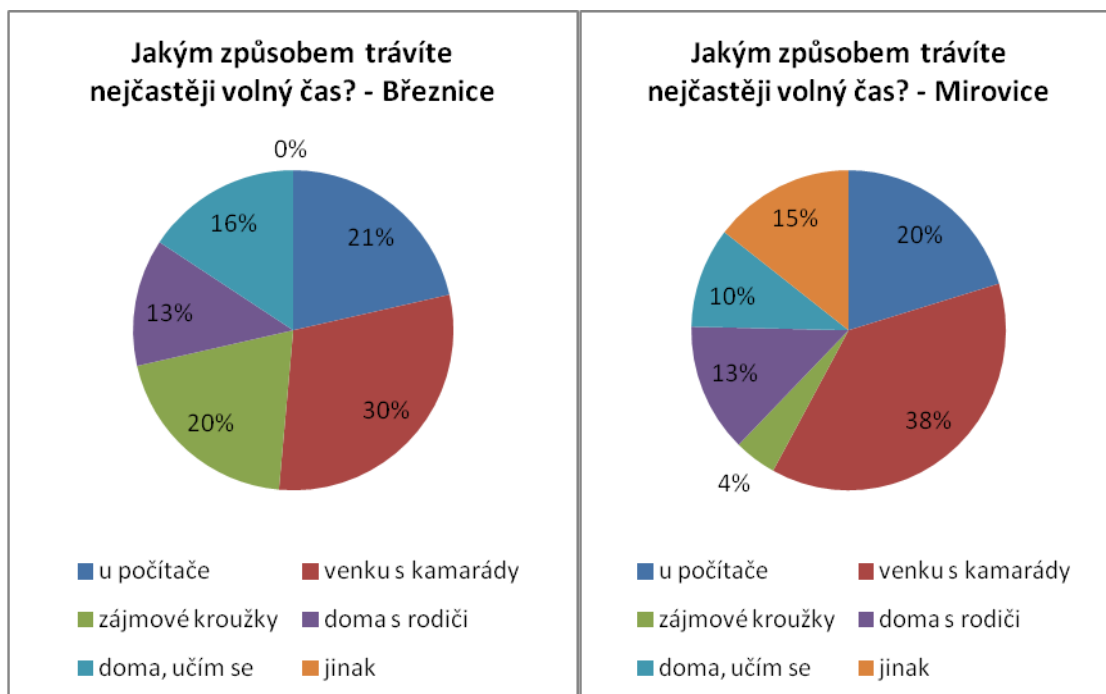
Čtvrtá otázka se týkala přátel respondentů, v obou školách téměř shodně, tedy 32 a 30 žáků uvedlo, že jeden až pět jejich kamarádů někdy něco odcizili. Vzhledem k věku respondentů se může jednat i o situaci v jejich předškolním věku, kdy na pískovišti ukradl chlapec druhému lopatku. S přihlédnutím do statistik PČR se může jednat i o krádeže např. mobilních telefonů u nichž je v dnešní době většinou hodnota vyšší než 5000 Korun. Další shodná odpověď u obou škol „žádný“ (17) je příznivá. V Březnici byla odpověď 6 – 10 označena pouze jednou, v Mirovicích však dvakrát. Zde se také objevila i odpověď 11 a více v jednom případě.

Graf č.11,Graf č.12

U otázky číslo 5 je z grafu patrné, že tři čtvrtiny dětí v obou školách nikdy nic neodcizily, což je velmi příznivé zjištění. V Mirovicích se občas řeší drobné přestupky a krádeže. V nedávné době se řešila i dvě znásilnění, která se stala mimo školu, ale vzhledem k tomu, že se to stalo mimo školu, nedostala škola zprávu o vyřešení případu.³²

Graf č.13, Graf č.14

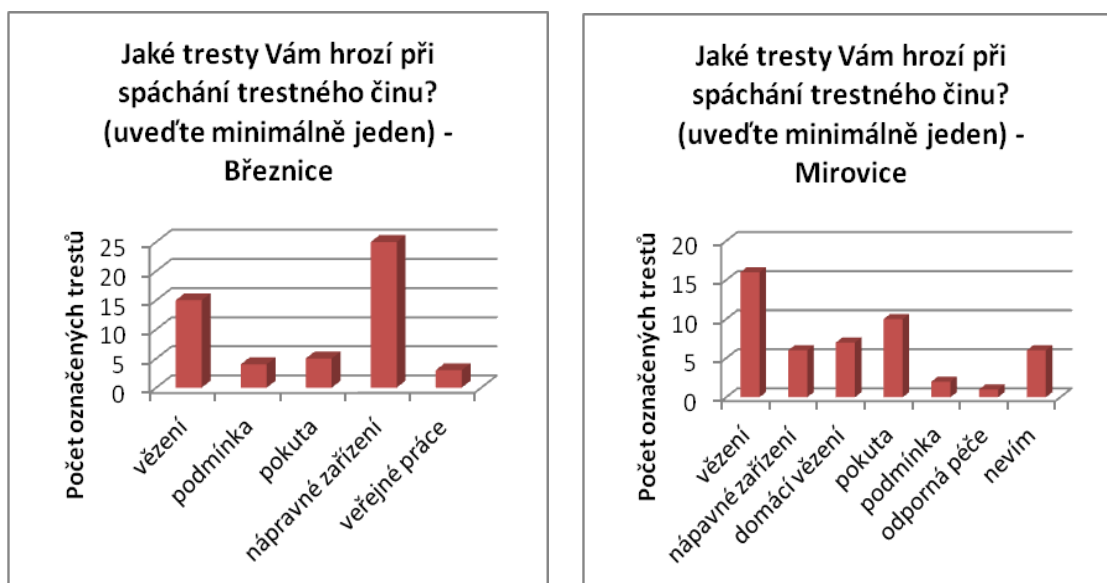
Šestá otázka zabývající se trávením volného času nabídla žákům možnosti výběru více odpovědí, většina žáků označila za nejčastější způsob trávení volného

³² Zdroj – řízený rozhovor s Mgr. Janou Levičkovou

času venku s kamarády (30%), jako druhá byla označena odpověď u počítače (21%), dále pak zájmové kroužky (20%), doma, učím se (16%), doma s rodiči (13%) a odpověď jinak nebyla v Březnici označena.

Pokud porovnáme předcházející graf, zjistíme, že v Mirovicích tráví děti více času venku s kamarády (38%), než v Březnici. U počítače (20%) téměř totožně jako v Březnici. V Březnici se možnost jinak nevyskytla, v Mirovicích je to rozdílné (15%), u odpovědi jinak, byla možnost dopsat způsob trávení volného času, pětkrát bylo uvedeno jízda na kole nebo na koni, jednou fotbal a jednou se psem v přírodě. Doma s rodiči (13%) tráví svůj čas stejné množství žáků. Doma, učím se (10%) a poslední zájmové kroužky (4%). To je velmi ovlivněno dostupností kroužků a aktivit, které jsou v Březnici dostupnější. Odůvodnění můžeme najít u Mgr. Levíčkové, ta přičiňuje způsob trávení volného času obci nebo městu, které nenabídne dětem možnost smysluplného trávení času. Dětem mohou scházet kroužky či volnočasové vyžití, tak se děti baví po svém.³³

Graf č. 15, Graf č. 16

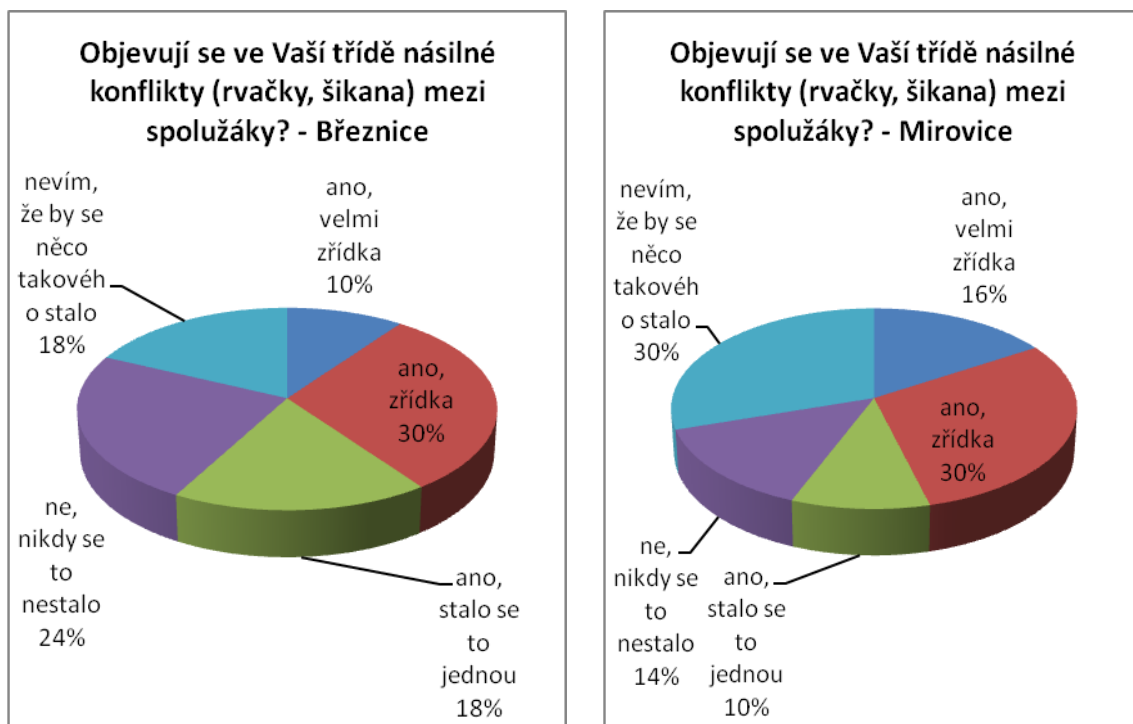

Otázka číslo 7 byla druhou otevřenou otázkou, zde byla položena otázka: Jaké tresty Vám hrozí při spáchání trestného činu? Nejčastěji se v Březnici vyskytlo nápravné zařízení (25) děti ho však často označují jako „pasták“. Jako druhý nejčastější trest bylo napsáno vězení (15), dále podmínka (4), pokuta (5) a veřejné práce (3x). Zde jsou odpovědi uvedené v dotaznících, někde byly odpovědi napsány tři

³³ Zdroj – řízený rozhovor s Mgr. Janou Levíčkovou uvedený v příloze

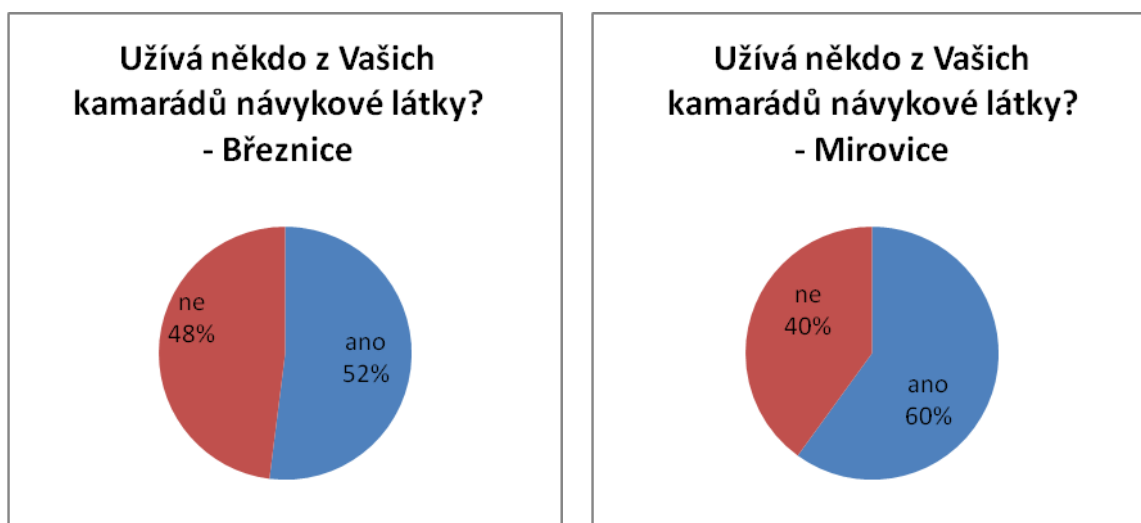
nebo čtyři a někde se nevyskytla žádná. Jak je patrné z druhého grafu, v Mirovicích odpovědělo na tuto otázku méně žáků, mnohdy byl dotazník vypněný celý až na tuto otázku. Nejčtenější zde byla odpověď vězení (16), druhá pokuta (10), domácí vězení (7), které se v předchozím nevyskytovalo. Nápravné zařízení (6), stejně tak (6) se vyskytla odpověď nevím. Dále to byla podmínka (2) a odborná péče (1).

Graf č.17, Graf č.18

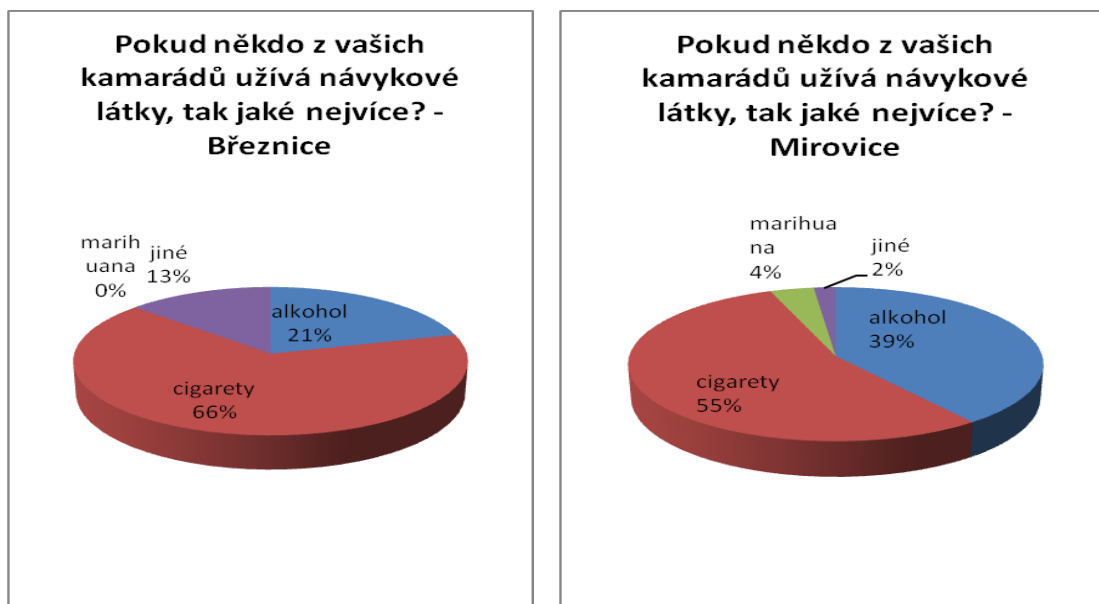
Otázka číslo 8 byla zaměřena na násilné konflikty ve třídě. Překvapením může být fakt, že odpověď ano, velmi často nebyla označena ani v jednom dotazníku. Druhá možná odpověď v pořadí ano, zřídka byla označena ve 30%. Odpověď ne, nikdy se to nestalo na druhém místě s 24% je kladným zjištěním, nicméně se většina odpovědí přikláněla spíše k odpovědi ano. Na třetím místě odpověď ano, stalo se to jednou (18%), další ano, velmi zřídka (10%). Z druhého grafu je patrné, že je od Březnice mírně odlišný, odpověď ano, velmi často se zde také nevyskytla ani v jednom případě a odpověď ano, zřídka (30%) je také totožná, stejně tak byla označena odpověď nevím, že by se něco takového stalo (30%) což je příznivá informace. Odpověď ano velmi zřídka byla označena ve více případech (16%). 14 % respondentů se nikdy nesetkalo s násilnými konflikty. Nejméně byla označena odpověď ano, stalo se to jednou (10%).

Graf č.19, Graf č.20

Otázka č. 9 byla zaměřena na užívání návykových látek. V obou městech se hodnota odpovědi ano pohybuje nad polovinou, což nelze označit za pozitivní. Dostupnost alkoholu, cigaret či marihuany není pro děti žádnou překážkou, v dnešní době, kdy je rozšířen počet večerek vietnamských obchodníků ve městech se dostupnost ještě zvětšila.

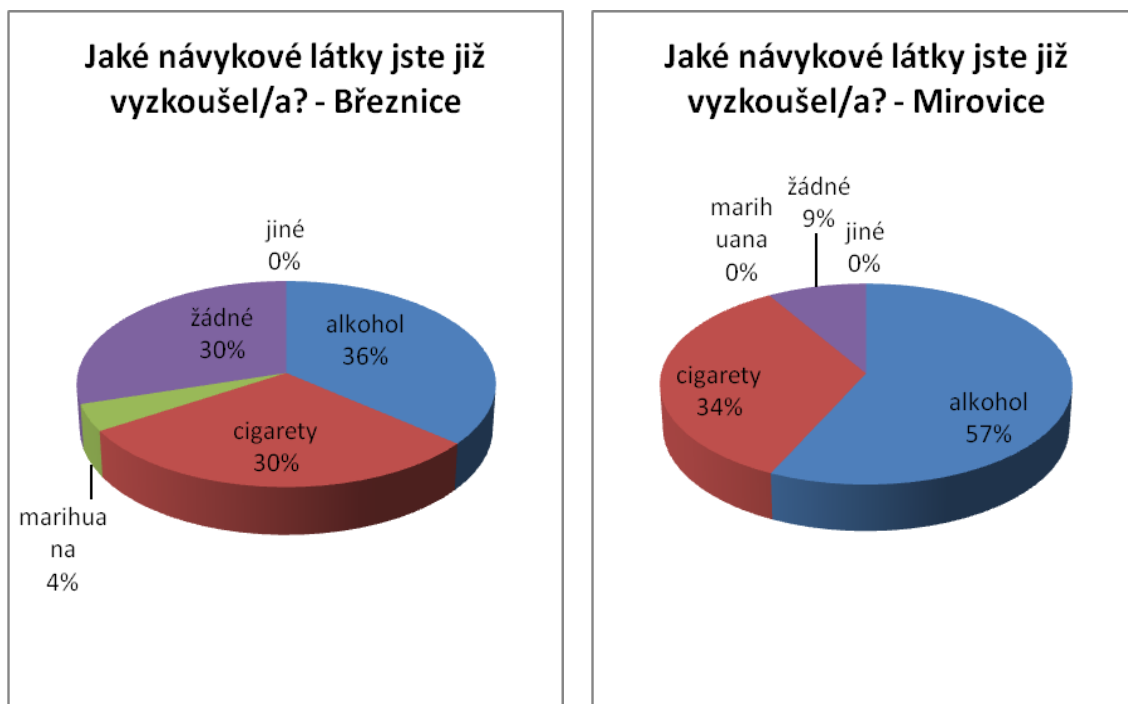
Graf č. 21, Graf č.22

Z grafu je patrný podíl užívání návykových látek, kdy největší zastoupení mají cigarety (66%), následované alkoholem (21%). Odpověď jiné byla označena ve 13%, zde byla možnost napsat jaké, bohužel nikdo nevyplnil tuto možnost. Pozitivní je fakt, že marihuana nebyla označena ani jednou. Oproti Březnici byla v Mirovicích

označena odpověď cigarety méně (55%), nicméně alkohol (39%) byl zastoupen více. Zde byla označena marihuana (4%), která v Březnici není. Na posledním místě odpověď jiné (2%), kde opět nebyla vyplněna kolonka ani v jednom případě.

Graf č.23, Graf č.24

Poslední otázka dotazníku s číslem 11 zjišťovala zkušenosti dětí s návykovými látkami. Nejvíce zastoupený alkohol (36%), následovaný cigaretami (30%). 30% dětí nemá zkušenosti s žádnými návykovými látkami. S marihuanou má však zkušenost 4% dětí. Odpověď jiné nebyla označena. V Mirovicích můžeme pozorovat rozdílné rozdělení odpovědí. Nejvíce zastoupený alkohol (57%) zde předčil cigarety (34%). 9% dětí nevyzkoušelo žádné návykové látky. Odpověď marihuana a jiné nebyla označena.

5.3 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Jak již bylo uvedeno, dotazníkového šetření se zúčastnilo 100 respondentů. Dotazníky byly rozděleny na polovinu a jedna část byla vyplněna na ZŠ Březnice a druhá na ZŠ Mirovice, na školách v regionech Středočeského kraje a Jihočeského kraje, na které je tato práce zaměřena. Výsledky a jejich porovnání mohou být přínosem pro řešení prevence kriminality v těchto regionech.

Pokud se zaměříme na pohlaví (grafy č. 5 a 6 v Seznamu tabulek a grafů), tak v Březnici se zúčastnilo větší množství chlapců (32) oproti dívkám, kterých bylo méně (18). V Mirovicích se zúčastnilo více dívek (27) než chlapců (23). Tyto skutečnosti mohou být ovlivněny rozdělením počtů žáků ve třídách, kam byly dotazníky přiděleny.

Rozdělení dle věku bylo jednoznačné, kdy na obou školách byla označena pouze odpověď 11 – 15 let (100), druhá možná odpověď 7 - 10 let nebyla označena, to znamená, že dotazníky vyplňovali žáci sedmých nebo osmých tříd.

Třetí bod dotazníku byl zároveň první otázkou (grafy č. 7 a 8 v Seznamu tabulek a grafů), která měla zjistit celkovou informovanost dětí o trestných činech, které znají. V Březnici se nejčastěji vyskytla krádež, a to v 29 případech, ve 22 případech vražda, 20 krát se objevilo znásilnění, 6 krát se objevilo držení drog, doplněno o vloupání (5), podvod (4) a vandalství (3). V Mirovicích byla nejvíce udevena krádež, a to ve 44 případech, dále se 19 krát objevila vražda, 10 krát znásilnění, dále pak 5 zabití, ublížení na zdraví ve 4 případech, dále pak poškození cizí věci (4), šikana (4), vandalství (3), graffity (2) a podvod (1). Zarážející může být fakt, že skoro polovina odpovědí neobsahovala alespoň 3 příklady trestných činů. Tento fakt lze odůvodnit malou informovaností dětí o trestných činech, kterých se sami mohou dopustit. Neinformovanost dětí můžeme přisoudit jak rodičům, tak školám. V Mirovicích je sice součástí školního vzdělávacího programu primární prevence všech druhů kriminality – probíhá nejen v jednotlivých předmětech, ale i v rámci speciálních preventivních aktivit, není ale patrné v jaké míře jsou děti informované. Metody, která dětem pomůže s poznáváním trestných činů by se měla ujmout i březnická základní škola. Jestli je i tam školní preventivní program věnující se informovaností o kriminalitě, nevíme.

Čtvrtá otázka ohledně počtu přátel dotazovaných, kteří už něco odcizili, dopadla v obou školách podobně. (grafy č. 9 a 10 v Seznamu tabulek a grafů). Na obou školách bylo téměř shodně (Březnice 32) (Mirovice 30) označena první možnost, tedy 1 – 5 kamarádů někdy něco odcizili. Z celkového počtu 100 dotazníků je součet odpovědí 62 velmi vysoký, předpoklad nebyl ani čtvrtinový. Vzhledem k věku respondentů se může jednat i situaci v jejich předškolním věku, kdy na pískovišti ukradl chlapec druhému lopatku. Učitelé obhajovali tuto otázku tím, že si děti nedokáží přesněji vysvětlit, zda ona ukradená lopatka je také trestným činem. Zda se

jedná o úmyslné krádeže ve věku blízkému se 15 let nelze objasnit. S přihlédnutím do statistik PČR se může jednat i o krádeže např. mobilních telefonů, u nichž je v dnešní době většinou hodnota vyšší než 5000 korun. Další shodná odpověď u obou škol žádná (17) je příznivá, ač by mohla tato odpověď být označena mnohem vícekrát. V Březnici byla odpověď 6 – 10 označena pouze jednou, v Mirovicích však dvakrát. Zde se také objevila i odpověď 11 a více v jednom případě.

Pátá otázka byla položena dle první hypotézy týkající se majetkové kriminality, konkrétně zda se dotazovaní někdy dopustili krádeže (grafy č. 11 a 12 v Seznamu tabulek a grafů). Většina, téměř tři čtvrtiny (40) dotazovaných v Březnici se doznala ke krádeži. Zbytek (10) nikdy nic neodcizil. Toto zjištění je alarmující vzhledem k věku dotazovaných, nicméně jako u předchozí otázky, zde ze strany učitelů byla obhajoba nedostatečného vysvětlení žáků, co přesně lze považovat za krádež. Stejně tak v Mirovicích byla odpověď ano označena ve většině případů (35) a odpověď ne (15). V Mirovicích se občas řeší drobné přestupky a krádeže. V nedávné době se řešily i dvě znásilnění, která se stala mimo školu, ale vzhledem k tomu, že se to stalo mimo školu, nedostala škola zprávu o vyřešení případu.³⁴ Hypotéza byla naplněna.

Šestá otázka se zaměřila na způsob trávení volného času, jakožto příčinu kriminality dětí do 15 let, zde je podle druhé hypotézy příčinou kriminality dětí právě nevhodné trávení volného času (grafy č. 13 a 14 v Seznamu tabulek a grafů). V nabídce byla možnost zaškrtnutí více správných odpovědí. Většina žáků označila za nejčastější způsob trávení volného času venku s kamarády (21), jako druhá byla označena odpověď u počítače (15), dále pak zájmové kroužky (14), doma, učím se (11), doma s rodiči (9) a odpověď jinak, nebyla v Březnici označena. Trávení volného času s vrstevníky sebou může nést určitá rizika, kdy se dítě může nechat strhnout partou k delikventnímu chování. Z druhé strany jsou tu i pozitiva, kdy je parta pro dítě podporou. Trávení volného času v zájmových kroužcích v Březnici je dobrá zpráva, v Březnici je základní umělecká škola, tenisový klub, fotbalový klub aj. Pokud porovnáme města, zjistíme, že v Mirovicích tráví děti více času venku s kamarády (26), než v Březnici. U počítače (14) téměř totožně jako v Březnici. V Březnici se možnost jinak nevyskytla, v Mirovicích je to rozdílné (10), u odpovědi jinak, byla možnost dopsat způsob trávení volného času, pětkrát bylo uvedeno jízda na kole, nebo

³⁴ Zdroj – řízený rozhovor s Mgr. Janou Levíčkovou

na koni, jednou fotbal a se psem v přírodě. Doma s rodiči (9) tráví svůj čas stejné množství žáků. Doma, učím se (7) a poslední zájmové kroužky (3). V Mirovicích je fotbalový klub, ale to je asi vše, co ze sportů mohou děti dělat. To je velmi ovlivněno dostupností kroužků a aktivit, které jsou v Březnici dostupnější. Hypotéza byla tedy naplněna.

Sedmá otázka, dle třetí hypotézy, se zaměřila na informovanost dětí o trestných činech (grafy č. 15 a 16 v Seznamu tabulek a grafů). Jaké tresty Vám hrozí při spáchání trestného činu? Nejčastěji se v Březnici vyskytlo nápravné zařízení (25) děti ho však často označují jako „pasták“. Jako druhý nejčastější trest bylo napsáno vězení (15), dále podmínka (4), pokuta (5) a veřejné práce (3). Zde jsou odpovědi uvedené v dotaznících, někde byly odpovědi napsány tři, nebo čtyři a někde se nevyskytla žádná. V Mirovicích odpovědělo na tuto otázku méně žáků, mnohdy byl dotazník vypněný celý až na tuto otázku. Nejčastější zde byla odpověď vězení (16), druhá pokuta (10), domácí vězení (7), které se v předchozím nevyskytovalo. Nápravné zařízení (6), stejně tak (6) se vyskytla odpověď nevím. Dále to byla podmínka (2) a odborná péče (1). Informovanost žáků je velmi malá, shromážděných 100 odpovědí na první pohled vypadá dobře, jak je zde již uvedeno, mnoho dotazníků nebylo v této otázce vyplněno, předpoklad byl minimálně 150 odpovědí. Hypotéza byla naplněna.

Osmá otázka, dle čtvrté hypotézy se zaměřením na násilné konflikty ve třídě, přinesla příjemné zjištění (grafy č. 17 a 18 v Seznamu tabulek a grafů). Respondenti byli dotazováni na to, jestli se ve třídě mezi spolužáky objevují násilné konflikty jako jsou rvačky nebo šikana. Překvapením může být fakt, že v Březnici odpověď ano, velmi často nebyla označena ani v jednom dotazníku. Druhá možná odpověď v pořadí ano, zřídka (5) už tak dobrou zprávou není. Třetí odpověď ano, stalo se to jednou (9) je pozitivní. Ne, nikdy se to nestalo (12) a nevím, že by se něco takového stalo (9). Mirovice jsou na tom odlišně v počtu kladných odpovědí. Ano, zřídka (15) byla označena stejně jako nevím, že by se něco takového stalo (15). Odpověď ano, velmi často (8), oproti odpovědi ne, nikdy se to nestalo (7). Poslední ano, stalo se to jednou (5). Zde je vidět rozdělení názorů na poloviny, kdy jedna část poukazuje na násilné konflikty a druhá ne. Hypotéza byla naplněna.

Následující devátá otázka se zaměřením na užívání návykových látek kamarády byla znepokojující, v obou městech je hodnota odpovědí ano nad polovinou. Březnice (26) a Mirovice (30). Dostupnost alkoholu, cigaret, či marihuany není pro

děti žádnou překážkou, v dnešní době, kdy je rozšířen počet večerek vietnamských obchodníků ve městech se dostupnost ještě zvětšila. Školy zmůžou jen málo se žáky, kteří po vyučování kouří v blízkosti školy, nebo při trávení volného času, neboť to není v jejich kompetencích, tato starost je výhradně na rodičích, jak moc budou tuto činnost u svých dětí kontrolovat.

V předposlední otázce jsme se snažili zjistit jaké návykové látky užívají přátelé respondentů. V obou městech šlo nejvíce o cigarety (35), (29). Alkohol se v Březnici (11) vyskuteje méně než v Mirovicích (21). Nicméně marihuana, která se v Březnici nevyskuteje se zde objevila (2). Jak k ní děti přicházejí lze těžko zjistit. Předchozí otázka spolu s touto jsou otázky postavené dle poslední hypotézy, tato hypotéza byla naplněna.

Poslední otázka zaměřena opět na užívání návykových látek, tentokrát ale přímo u dotazovaných respondentů, kteří byli dotazováni na to, jaké návykové látky vyzkoušeli. S možností volby více odpovědí se opět stalo, že nebyla tato otázka odpovězena. V Březnici to byl alkohol (17), cigarety (14). S marihuanou ale mají v Březnici zkušenosti (2). A žádné zkušenosti s návykovými látkami (14). Oproti tomu Mirovice, kde má zkušenosti s alkoholem (33), cigaretami (20) respondentů. S marihuanou zde nemá nikdo zkušenosti. Žádné zkušenosti s návykvými látkami (5), což je méně než v Březnici.

6 ETIOLOGIE KRIMINALITY DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET

Kapitola zaměřena na etiologii kriminality dětí mladších 15 let, je strukturována dle příčin ovlivňujících vývoj a chování dětí od narození. Příčiny jsou za sebou postupně, jak se s nimi mohou děti setkat v životě. Jednotlivé příčiny jsou doplněny o stručné názory odborníků, s nimiž byly vedeny řízené rozhovory. Zde je pak vidět na poukázání nejdůležitějších příčin z pohledu oslovených odborníků. Velice podrobný popis příčin a podmínek kriminality dětí nalezneme v rámci jednotlivých biologicky, psychologicky či sociálně orientovaných teorií vysvětlujících etiologii kriminality obecně. Právě u výkladu příčin kriminality dětí musíme brát v potaz specifické dispozice konkrétního jednotlivce, jež mohou výrazně ovlivnit proces socializace u každého dítěte, v pozitivním slova smyslu, nebo právě v horším případě ve směru vedoucím k delikvenci.³⁵

„V každé společnosti i v každé době bude kriminalita dětí a mládeže, ale na nás je a bude, jak se k této problematice postavíme a co budeme dělat pro to, aby nedocházelo nárůstu této kriminality. Je demokracie – svoboda, ale umíme s ní zacházet?“³⁶

6.1 PSYCHOSOCIONÁLNÍ VÝVOJ

Vývoj dítěte je individuální po stránce psychické i somatické, tudíž vývoj je započat již v prenatálním období, kde nejdůležitější roli hraje vztah ženy k mateřství, kvalita partnerského vztahu a postoje nejbližšího sociálního okolí budoucí maminky. Tyto skutečnosti se projeví právě po narození dítěte, kdy vztah matky je ovlivněn předchozími souvislostmi. Lhostejnost, nezáměr o dítě z matčiny strany, nebo celkově chladný přístup mohou být příčinami vedoucími v nejhorších případech i projevům fyzického týrání.

³⁵ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Str. 42.

³⁶ Zdroj – řízený rozhovor s Marcelou Pinkavovou uvedený v příloze

„Požívání alkoholu, drog a kouření v těhotenství matek má za následek změny na mozku dítěte už v prenatalu, a pak i v celém vývoji dítěte - ADHD, poruchy chování, poruchy učení, neklidné děti, nemocné děti, děti s poruchou spánku ap.“³⁷

Z pohledu psychosociálního vývoje si rozdělme 5 vývojových období dítěte.

- Novorozenecké období,
- kojenecký věk,
- batolecí věk,
- předškolní věk,
- školní věk.

Novorozenecké období trvající zhruba 6 týdnů je základem vývoje. Dítě je již vybaveno určitými reflexy a vrozenými způsoby chování, které postupně rozvíjí a zapojuje se tím také do sociální interakce. Nejnovější studie poukazují na to, že většina schopností dítěte po narození je na kvalitativně vyšší úrovni než se doposud mínilo. Dítě je schopno již při narození jednoduchých myšlenkových pochodů a brzy objevuje jisté souvislosti s jeho chováním a následky tohoto chování. Matka, která odmítá své dítě, nepřiměřeně reaguje na pláč dítěte, nebo omezuje svou péči o dítě spíše na ošetřovatelské aktivity, komplikuje ve značné míře další úspěšnou socializaci dítěte. Toto jednání má velký vliv i na další psychický vývoj.

Následující kojenecký věk lze charakterizovat jako období prudkého psychického vývoje, počáteční minimální charakter postupně převádí dítě v dětskou osobnost.

Do jednoho roku věku si dítě začíná vytvářet trvalé sociální vztahy, začíná projevovat úzkost, pokud dojde k odloučení od známé osoby – matky. V tomto období začíná matka zaujímat jedinečné místo v citovém životě dítěte. Projev strachu z cizích lidí je ukazatelem přirozeného, normálního emočního vývoje kojence. Děti vyrůstající v ústavní péči, u kterých nedošlo k navázání vztahu na určitou osobu, tyto znaky nevykazují. Tyto děti můžeme považovat za rizikové z pohledu dalšího vývoje jejich osobnosti. Právě narušení takovýchto vztahů v kojeneckém věku je mnohdy uváděno do souvislosti s následnou vyšší poruchovostí přátelských, partnerských a rodičovských vztahů v budoucnosti takto „postižených dětí“. V důsledku tohoto

³⁷ Zdroj – řízený rozhovor s Mgr. Ivanou Popovou uvedený v příloze

jednání můžeme hovořit o jistém faktoru, který spolu s dalšími negativními vlivy může mít za následky různé asociální chování přispívající k příčinám kriminality dětí.

Dalším obdobím je batolecí věk trvající přibližně od 1 roku do 3 let věku. Etapa, kdy u dítěte dochází k výraznému rozvinutí osobnosti, postupně dochází také k osamostatňování a propojování dalších vazeb s okolím. Například širší rodinné prostředí, sourozenci, prarodiče. Batole si začíná uvědomovat sebe samo a potřeba seberealizace a sebeprosazení zde stoupá. Vztah matky a dítěte zde sehrává velkou roli v rozvoji schopnosti záměrného sebeovládání dítěte.

Předškolní věk je průlomový, dítě začíná navštěvovat mateřskou školu a dochází zde k integraci s ostatními dětmi, které doposud měli individuální přístup matky. Dochází k výraznému mentálnímu a duševnímu rozvoji, dítě začíná pracovat se zaměřeností a účelností svého jednání. Roli zde sehrává i integrace do skupiny vrstevníků, které se budeme věnovat v následující kapitole. Sebekontrola se zde projevuje více a rychle se také rozvíjí. Rodiče se pro dítě stávají vzorem a akceptaci určitých norem se dítě učí právě prostřední rodiny.

Zahájením povinné školní docházky začíná další etapa, a tou je školní věk. Okolo šestého až sedmého roku dítěte dochází k velké změně, která přináší pro dítě těžkou situaci a novou sociální roli, která mu dává určitou společenskou prestiž. Ale na druhé straně je dítě vystaveno i podstatné změně životního stylu. Nároky jsou čím dál tím vyšší a mnohdy je od dítěte očekáváno jejich automatické plnění. Požadavky na děti bývají zpravidla pro všechny stejné, bez ohledu na jejich předpoklady, schopnosti a podmínky rodinného prostředí. Odborná literatura dělí školní věk na tři období,

- raný (mladší) školní věk – 6 - 9 let,
- střední školní věk – 10 – 12 let,
- starší školní věk – 13 - 15 let.

V prvním období dochází k poznávání nové role školáka a seznámení s novým prostředím, které ovlivňuje chování dítěte. Druhé období označujeme za fázi mnoha biologických a sociálních proměn osobnosti. Starší školní věk zahrnuje období pubescence, které můžeme rozdělit ještě na

- fázi prepuberty (první pubertální fáze)

- fázi vlastní puberty (druhá pubertální fáze)

Role socializace je zde vidět na příkladu žáka a učitele – role podřízená, a roli souřadnou – roli spolužáka. Dochází k osvojení těchto rolí, dítě vidí v učiteli jistý vzor, kterému se snaží napodobit a získat od něj zkušenosti života. Role spolužáka vytváří nové způsoby chování, učí se sociální interakci, solidaritě, pomoci či spolupráci. Právě zde ve vrstevnické partě můžeme v tomto období pozorovat jisté odlišnosti mezi dětmi. Některé děti se prosazují - jsou dominující a některé se podřizují a nechají se vést.³⁸ Takto lze označit příčiny chování dětí dle jejich vývoje, zatím se nemusí jednat přímo delikvenci, ale v těchto dispozicích, které si dítě z vývoje odnáší je postaven základ jeho pozdějšího chování a jednání.

6.2 RODINA

Faktory podílející se na vzniku sociální deviace u mládeže se v dnešní společnosti příliš nemění. Rodina v rámci negativních jevů představuje jeden z významných kriminogenních faktorů, které vznik sociálně deviantních projevů u mládeže podmiňují. FIRSTOVÁ³⁹ „*Rodina jako základní mikroprostředí dítěti zprostředkovává v rámci sociálního učení hodnotové vzory a vzorce chování, které mu následně usnadňují sociální interakci a navazování pozitivních sociálních vztahů.*“

Zaměříme se na vztahy v rodině, které vedle vývoje stojí na začátku celkového vývoje profilu a osobnosti dítěte. Evropa se potýká s problémy, kdy klesá sňatečnost i porodnost. Postupně dochází i ke zvyšování věku, v němž lidé vstupují do manželství. Stejně tak stoupá počet rodin, kdy se o výchovu dítěte stará pouze jeden rodič. Po vzoru skandinávských zemí vzrůstá počet domácností tvořených jedním člověkem. Stejně tak vzrůstá počet lidí, kteří mají děti bez uzavření oficiálního sňatku. V roce 2013 se ve Středočeském kraji zvýšil podíl dětí narozených mimo manželství ze 40,5 % na 42,2 %, stále ještě ale zůstává pod průměrem ČR (45 %)⁴⁰. Objevují se

³⁸ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Str. 48 – 60.

³⁹ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Str. 62

⁴⁰ Pohyby obyvatelstva ve Středočeském kraji v roce 2013. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/pohyb_obyvatelstva_ve_stredoceskem_kraji_v_roce_2013

také případy, kdy spolu lidé žijí, aniž by spolu měli děti. Počet rozvodů neustále stoupá.⁴¹

„Nedostatečný náhled rodičů na situaci a důležitost výchovného působení od útlého věku, zanedbávání rodičovských povinností, pohodlnost se starat o druhé, nedostatek času a velké pracovní vytížení, zejména matek, které suplují zabezpečovací roli otce v rodině a také pracují, pak mají na krku domácnost a měly by mít i výchovu dětí společně s otcem. Otcové jsou často také pracovní vytížení, nebo přesouvají své povinnosti na ženy, jsou nezodpovědní a pohodlní se o své děti starat a děti nechávají dělat si, co chtějí. Často jsou nepřímou vzorem pro kriminální jednání.“⁴² Tyto důvody uvádí školní psycholog Základní školy Březnice.

MARTÍNEK⁴³ se zaměřuje na způsoby výchovy, faktory mající vliv na výchovu. Nejednotnost výchovného působení – střídání různých odlišných způsobů výchovy.

Jednou jsou rodiče velice přísní, podruhé příliš shovívaví nebo lhostejní. Tento styl vede dítě k opravdové nejistotě a pocitu, že nikam nepatří, ale z druhé strany je nahrazován pocitem, že na něm nezáleží a může si dělat, co sám chce. Absence rodičovské kontroly školní docházky a prospěchu umožňuje dítěti prostor k manipulaci a únikům.

Stabilita rodinného soužití je poměrně dost ovlivněna ekonomickou situací rodiny. Z jedné strany je to nezaměstnanost, která není pouze ekonomickým problémem, ale také sociálně-psychologickým. Děti se učí nápodobou, a právě přístup rodičů k nezaměstnanosti může být dítěti vzorem. Ze strany druhé, kde rodiče usilují o materiální zabezpečení rodiny – tzv. za každou cenu s vysokým pracovním nasazením přenášejí své povinnosti ohledně výchovy na ostatní členy rodiny - druhý rodič, prarodiče, chůva, nebo starší sourozenec. Ti ale nemohou plně nahradit výchovnou roli absentujícího rodiče. Rodiče se v těchto případech snaží dětem vynahradit svoji nepřítomnost a nedostatek společně stráveného času často

⁴¹ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 336 s. Str. 39

⁴² Zdroj – řízený rozhovor s Mgr. Ivanou Popovou uvedený v příloze

⁴³ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. Pedagogika (Grada). Str. 99 - 100.

neúměrnými materiálními prostředky, mírnější výchovou, placenými sportovními aktivitami a členstvím v prestižních klubech.⁴⁴

Stejně příčiny uvádí i sociální referent města Březnice Marcela Pinkavová, jde o nezáměr rodiny. Velká zaměstnanost rodičů znamenající málo času na děti a nezaměstnanost rodičů. S tím je také spojena nuda dětí a malé možnosti zapojení do jakékoliv činnosti, ať z jednoho či druhého důvodu. Finance také rozdělují děti ať více či méně, dobře finančně zabezpečená rodina nemá problém dětem hradit kroužky a sdružení, děti si toho ale tak neváží a rodiče také ne, leckdy ani neví, co jejich děti dělají a kde. Rodina bez výraznějších příjmů naopak nemůže dítěti dopřát to, co by chtěla a kroužky jsou mu zapovězeny. Vše je o možnostech, které nabízí obec či město ve kterém rodina bydlí. Velkoměsto, malé město či vesnice tvoří také osobnost dítěte. Dostáváme se opět k tomu, že dítě vidí v rodině příklad a obraz, který si sebou nese do života. Tuto ověřenou skutečnost podkládá pí. Pinkavová jednatřicetiletou praxí.

Neúplné rodiny, kdy osamělý rodič nedokáže dokonale zastat pozici obou rodičů a nároky na jeho osobní vyzrálou a stabilitu jsou větší. Absence zdravého partnerského vztahu sloužící dítěti jako vzor je dalším vlivem. Partnerské rodiny, přibližující se rodinám úplným, s rozdílem absence formálního potvrzení svazku. Související s určitou potřebou zachování jisté míry svobody. Kdy často může docházet k rozvolnění vztahu ve výchově dětí, ti jsou často odkazováni na vlastní rozhodnutí a je na ně také přenesena určitá míra zodpovědnosti, což je často v rozporu s úrovní osobní vyzrálou dítěte. Rodiny doplněné o nového člena jsou také zařazeny mezi rizikové v důsledku příchodu nového člena, partnera, který zaujímá pozici rodiče. Soužití partnerů v osobním životě nemusí často korespondovat s představami výchovy dětí. Rozdílné představy o výchově mohou být zdrojem mnohačetných konfliktů a nedorozumění, která zasahují i samotné dítě.⁴⁵

Není výjimečným případem, kdy dochází k situaci, na kterou upozorňuje MARTÍNEK⁴⁶. Rodič nebádající své dítě k agresivitě z důvodů lepšího prosazení ve společnosti, která je jenom o konkurenci. Podněcování dítěte k tzv. „ostrým loktům“, bez kterých by v silné konkurenci nemohl obstát. Tímto jednáním si rodiče možná

⁴⁴ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Str. 61-95.

⁴⁵ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Str. 61-95.

⁴⁶ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. Pedagogika (Grada). Str. 16 – 17.

nevědomky budují doma budoucího delikventa, který časem začíná své chování uplatňovat i na nich. Nejvíce se tato situace projevuje v období puberty. V tomto případě je práce učitele, psychologa nebo psychiatra bez nejužší spolupráce s rodiči zbytečná.

6.3 ŠKOLA

Okolo šestého roku dítěte přichází v procesu socializace významný činitel – škola. Dítě se stává žákem a školní prostředí se významně podílí na formování osobnosti jedince a pečuje o rozvoj jeho individuálních osobních dispozic a předpokladů. Dítě přichází do kontaktu se spolužáky, kde dochází k rozdílnému přístupu interakce – kamarádství. Které do této doby sice bylo zastoupeno v životě dítěte, ale ne v takové míře a tak často. Interakce žák - spolužák přináší novou interpretaci společenských norem a hodnot často odlišně, než tomu bylo ze strany rodiny. Škola se stává dalším významným činitelem, který dotváří životní styl jedince. Důležité je poznávání povoleného a zakázaného. Příchod nových autorit v podobách učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy. Svůj význam zvyšují i vztahy vrstevníků – spolužáků, jež mohou být skupinového nebo párového charakteru. Ve třídách, nebo také napříč ročníky se mohou vytvářet jisté skupiny, mající své rituály a způsoby vyjadřování. Ty ovlivňují jistou mírou postoje, hodnoty či zájmy jednotlivých členů. Období staršího školního věku sebou nese větší prohlubování vztahů z důvodů dospívání a vyzrání osobnosti.

Od začátku povinné školní docházky přichází dítě do neustálého kontaktu s učitelem, již v období mladšího školního věku sehrává významnou roli osobnost učitele. Který by se měl snažit vytvářet pozitivní postoj ke škole a vzdělání jako takovému.⁴⁷

Jedním z diskutovaných témat je přístup učitele k žákovi stavící se do pozice opatrovníka žáka, jež nenalézá v rodinném prostředí dostatečnou oporu a je na něj negativně působeno. Tyto okolnosti předurčují učiteli jistou povinnost vytvořit

⁴⁷ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 336 s. Str. 95-98.

v žákovi dostatečnou důvěru. Škola jako celek zde může působit jako korektiv snažící se pomoci a napravit.

PROCHÁZKA⁴⁸ označuje „*Výchovné a přirozené socializační prostředí školy jako prostor, v němž se mohou uplatnit systémy, které mají šanci na zvýšení odolnosti dětí vůči mimoškolním negativním vlivům.*“ Zároveň ale udává, že „*škola je ale také prostředím, ve kterém se při nezvládnutí výchovného procesu mohou nové problémy vygenerovat*“. Socializační a výchovné školní prostředí je tedy prostředím, kde se i tak mohou vyskytnout negativní sociální jevy, kriminalitu nevyjímaje. Narušení autority vztahu učitel – žák může být příčinou vzniku různých nežádoucích sociálních jevů.⁴⁹

Důležitá je schopnost učitele zvládat tzv. neklid ve třídě, nezájem dětí ve třídě, takovým způsobem, aby nebylo poškozeno vztahu k učiteli ani k jejich sebehodnocení.

Pokud je ze strany učitele zřejmá agresivita či nezájem, může se ve třídě vyskytnout šikana. Není daleko od pravdy tvrzení, kdy učitel svým chováním agresorům „označí“ jedince, který může být v určitém ohledu „jiný“ a jehož se pak děti nebojí napadat. Riziko sociálního setkání se týká dětí, resp. podskupin dětí se špatným prospěchem, s vyšší mírou agresivního chování, subkultury odpojené od vlivu učitele a školy s orientací na potenciální asociální vlivy (herny, alkohol, drogy, kriminální gangy atd.).⁵⁰

Problémy ve škole se mohou gradovat do takového stavu, kdy dítě začne školu svévolně opouštět nebo do ní nechodí vůbec. Mluvíme o záškoláctví, další příčině delikventního chování dětí. Pojem záškoláctví lze charakterizovat dle MARTÍNKA⁵¹ jako úmyslné zameškávání školního vyučování, většinou bez vědomí rodičů, kdy žák ve své vlastní vůli nechodí do školy. Příčinou toho chování nemusí být jenom nechut ke školní práci, ale může být vyvolána i strachem z učitele či školy. Lze jej tedy rozdělit na dvě skupiny:

- záškoláctví impulzivního charakteru

⁴⁸ PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). Str. 126.

⁴⁹ FIRŠTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Str. 95 -96.

⁵⁰ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 336 s. Str. 72 -77.

⁵¹ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. Pedagogika (Grada). Str. 97 – 101.

- záškoláctví účelové, plánované.

První případ je ten, kdy dítě nemá předem v plánu odchod ze školy, ale z nenadálé situace náhle nepromyšleně reaguje a odchází o přestávkách, nebo o hodině z vyučování. Toto jednání netrvá více jak několik dní, dokud na to nepřijdou rodiče. Záškoláctví účelové je promyšlené a objevuje se většinou z důvodů blízkého se zkoušení, testu, nebo jde o snahu se vyhnout neoblíbenému vyučujícímu. Pokud má dítě kladný vztah ke škole, nemá důvod k záškoláctví, žáci s nižším nadáním jsou však za svou „nedokonalou“ práci mnohdy učiteli, nebo žáky káráni, trestáni, či zesměšňováni. Věta typu: „jak si se mohl dostat do tohoto ročníku“, nebo „co od tebe můžu chtít, stejně to neumíš“ stačí k vyvolání pocitu méněcennosti a slabší povahy dětí se snaží jakoukoliv cestou uniknout. Podnětem odporu se strany kolektivu mohou být i nadprůměrné vědomosti, kdy se třída staví proti jedinci a označuje ho šplhounem, nebo šprtem. Učitel dokáže tomu všemu nasadit korunu tím, že schopnosti žáka vyzdvihuje před kolektivem a dává jeho znalosti najevo ostatním. Další příčinou negativního vztahu dětí ke škole jsou vysoké nároky na žáky. Tento problém se týká spíše víceletých gymnázií, kdy za celým problémem nestojí ani tak děti, jako jejich rodiče, kteří na úděl své osobní prestiže obsazují své děti do výběrových tříd. Žáci, kteří svými schopnostmi do této kategorie nezapadají, cítí zvýšený tlak na jejich osobnost a necítí se ve škole dobře, často rezignují a nepokouší se o lepší výsledky. Učitel známý svým nespravedlivým hodnocením žáků je další příčinou. Žák se dostává do napětí, s pocitem, že ať dělá pro danou věc maximum, nebude ohodnocen od učitele spravedlivě. Školu jako příčinu kriminálního chování označil i Mgr. Pinkava, ten zmínil také vliv učitelů základních škol. Neméně závažný vliv učitelů zařadil za vrstevníky a rodinu, které přikládá největší podíl v příčinách páchaní kriminality dětí.⁵²

6.4 VRSTEVNÍCI

Charakteristika školního prostředí lze mimo jiné vyjádřit také jako prostor, kde se formují nové, kvalitativně odlišné, vrstevnické vztahy. S rostoucím věkem je pro dítě při vývoji důležitá komunikace a interakce s věkově sobě rovnými jedinci. Vývoj

⁵² Zdroj – řízený rozhovor s Mgr. Františkem Pinkavou uvedený v příloze

má za následek i slábnoucí vazbu k rodičům či rodině. Stejně tak klesá i výchovný vliv školy a dochází k prohlubování vztahů mezi jedinci přibližně stejného věku – vrstevníky. U dětí pocházejících s neuspořádaných rodinných poměrů je pouto k rodičům ještě menší, pokud někdy vůbec bylo vytvořeno. Děti se tím pádem ubírají k různým vrstevnickým uskupením, tzv. partám. Které lze rozdělit na dvě skupiny:

- pozitivně orientované vrstevnické party
- negativně orientované vrstevnické party

První skupina jsou vrstevníci, kde fungují dobré kamarádské vztahy, je pro dítě přínosem, může zde čerpat mnoho důležitých informací pro budoucí vývoj. Nebezpečím pro dítě může být druhá skupina vrstevníků, orientovaná negativním směrem. Vůdci těchto uskupení jsou často z řad morálně narušených jedinců vyznačujících se asociálním chováním, kteří svou činnost orientují sociálně nežádoucím směrem. V tomto ohledu jsou riziková právě jedinci bez dostatečného rodičovského přístupu s jasnými pravidly chování. Takové dítě upřednostňuje skupinu před rodiči, kteří mu nezajišťují dostatečně odpovídající podporu a bezpečí. V České republice charakterizujeme delikventní skupiny jako party, které jsou přivedené k delikventní činnosti nevhodným způsobem trávení volného času. Mluvíme o trávení času v hernách, barech, diskotékách. Tento způsob života sebou přináší i finanční náročnost, proto se skupiny začínají orientovat směrem majetkové trestné činnosti, začínající u kapesních krádeží, krádeží v obchodech a krádeží věcí z automobilů. Postupem času tato činnost získává svoji plánovitost a organizaci a stává se základním zdrojem příjmů této skupiny. Zde už mluvíme o extrémní situaci, do takovéto se většina vrstevnických part nedostává.⁵³

6.5 MÉDIA

Tvrzení, že moderní doba je ovládaná médii není žádná novinka. Média uvolňují do světa často neúplné informace, nebo si je mnohdy po svém upravují tak, aby byl jejich obsah co nejzajímavější. Moderní doba si sebou nese znaky násilí, které je patrné jak každodenně v televizi, tak běžně každému na přístupném internetu.

⁵³ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Str. 100 – 108.

Pokud budeme hovořit dle MARTÍNKA⁵⁴ o mediálním násilí, tak můžeme mluvit o jedné z nejdůležitějších příčin agresivního chování dětí a mládeže. Agrese v televizi, u které dnešní děti vydrží strávit celý den, je podnětem k napodobení. Nedostatečné schopnosti dětí posoudit do je skutečné a co je fikce, působí negativně na jejich vývoj. Děti nejsou tak vyspělé, aby pochopily mnohdy skrytý význam agrese. Časté sledování agrese ve filmu, která je prezentována způsobem odplaty, jelikož si to oběť zaslouží. Dítě vnímající svět jednoduše nechápe, proč se agresor chová tak, či onak. Když se zaměříme na malé dítě a sledování televize, tak můžeme dojít k názoru, že už tím, že malému dítěti dovolíme denně sledovat určité druhy pořadů, tak mu nevědomky připravujeme určitou půdu pro agresivní chování. Například každému známé postavičky Toma a Jerryho. Kocour s myší, dvě postavičky, prožívající různé situace vyvolávající smích jak u dětí, tak u dospělých. Uvědomme si však jejich vzájemné chování. Nenajdeme epizodu, kdy by nedošlo k deformaci těla alespoň jednoho z aktérů. Deformace je však v krátké době napravena a postava funguje dál bez nějakého utrpení. Nenachází se zde úplné rozlišení dobra a zla. Otázku, který z dvojice Tom a Jerry je ten hodný, nemá odpověď. Dítě vnímá dobro se zlem na zrakové úrovni, což v této pohádce nebývá přesně rozlišeno. Ve vyspělejší věku, kdy dítě sleduje akční filmy, je způsob jeho vnímání vyspělejší, nicméně ne tak dobře, aby stejně jako dospělý rozlišil, proč se určitý hrdina chová takovým způsobem a další jiným. Dospělý člověk vnímá děj naprosto jasně, někdy jej označuje jako primitivní. Častým sledováním dochází k ukládání různých situací chování určitých hrdinů, dítě si vytváří jakousi kartotéku akčních hrdinů. Pokud takové dítě přijde do širšího sociálního prostředí, může docházet ke konfrontaci situací, které zažívá a situací, které vidělo v televizi. V této chvíli se může objevit tzv. „oživení scénáře násilí“, v té chvíli se dítěti promítnou hlavou scény a situace, které má zapamatované a snaží se toto chování napodobit. Učitelé základních škol se setkávají poměrně často s tímto fenoménem, kdy řeší situace, mnohdy až legračních napodobení kopů, chvatů a úderů. Pokud není tento problém řešen ze strany školy, může chování gradovat do té situace, že dítě řeší problém už jenom agresí převzatou z filmů.

⁵⁴ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agrese, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. Pedagogika (Grada). Str. 78 – 80.

7 PREVENCE

Po přiblížení problematiky kriminality je důležité se zaměřit na její prevenci, nebo chcete-li předcházení určitým jevům, které je vedle represe součástí trestní politiky.⁵⁵

„Prevence kriminality, nebo také kriminální profylaxe, představuje pokus eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započítím nebo před jejím pokračováním.“⁵⁶ Prevence kriminality tedy zahrnuje všechny aktivity sloužící k odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavení růstu kriminality, nebo docílení jejího zmenšení.

Prevence představuje určitou ofenzivní strategii kontroly, kdy v okruhu subjektů jsou vedle OČTŘ – systém justice, policie, státní zastupitelství, soudy a vězennství (ačkoliv nehrají hlavní roli), i instituce jako například – nerepresivní orgány veřejné správy, zájmová sdružení občanů, církve, podnikatelské subjekty a jednotliví občané.

Kontrola kriminality se provádí prostřednictvím represivních (trestnou činnost potlačujících) nebo preventivních (trestnou činnost předcházejících) strategií. Důležité je, aby se obě vzájemně doplňovaly. Pokud je účinná prevence, zmenšuje se tak potřeba represe a represe opět pozitivně podporuje prevenci.⁵⁷

Ve společnosti jsou uplatňovány různé systémy kontroly - náboženství, morálka, výchova, právo, obyčej aj. Pouze právo je ale spjata se státem, ostatní nepostihují celou společnost a nedisponují účinnými donucovacími prostředky.⁵⁸

Ve městech, kde byl prováděn výzkum, se nachází několik institucí zabývajících se prevencí kriminality, jsou to například:

- Základna airsoftu Březnice z. s.

⁵⁵ LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy, 30 000 hesel*. Litvínov: Dialog, c2007, s. 303.

⁵⁶ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2014.

⁵⁷ ZAPLETAL, Josef. *Prevence kriminality*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2000, 102 s. Str. 5.

⁵⁸ KUČHTA, Josef a Vladimír KRATOCHVÍL. *Kriminologie*. 1. dotisk 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 132 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 298. Str. 115.

- Kolektiv mladých hasičů SDH Březnice,
- SK Březnice 1918 z.s.
- Kynologický klub
- Kulturní gang Březnice z. s. aj.

7.1 PREVENCE V BŘEZNICI

Do roku 2011 se ve městě Březnice nevyskytovalo moc příležitostí pro vybití dětské energie, co se sportovních aktivit týče. Město před lety vystavělo skate part, z něhož se postupem času stalo útočiště pro narkomany a sprejery, což přimělo děti toto místo nenavštěvovat. Z pohledu Mgr. Františka Pinkavy byla situace špatná. Skupiny dětí potulující se po náměstí mnohdy s cigaretou, nebo hůře s ubalenou marihuanou. Spousta dětí neví, pokud je nevede rodina, jaké mají možnosti trávení volného času. Proto vznikl nápad pořádat akce pro děti, kde bylo snahou ukázat něco nového, co se ve městě neděje. Vytvořením spolupráce většiny spolků věnujících se dětem v Březnici a okolí vznikla akce dětského dne, zpočátku financovaná z rozpočtu spolků, později se připojilo město, které akci financuje už několikátý rok. Zpětná vazba se objevila jen v kladných ohlasech a nyní se i ostatní obce obrací na spolek s žádostí uspořádání různých akcí pro děti. Tématika těchto akcí spočívá ve vojenství, airsoftu a přežití v přírodě, pro děti novinka, která zaujme chlapce i dívky od předškolního věku až do téměř dospělého věku. Jako další spolek můžeme vyzdvihnout práci KGB - tedy Kulturního gangu Březnice - spolku, který se věnuje pořádáním kulturních akcí. Jedná se o akce pro děti i dospělé. Mezi nejnavštěvovanější dětské akce patří akce Chyťte vlny nebo Kola kolečka. V Březnici jsou i další spolky věnující se dětem například jsou to Kolektiv mladých hasičů SDH Březnice, Fotbalový klub Březnice 1918, Kynologický klub, Rodinné centrum Pampeliška, z.s. aj.

„Obecně si myslím, že je velice náročné vytvářet účinné preventivní programy. Město Březnice není, dle mého pohledu, na tom špatně, a že město dělá, co může. Pokud se bavíme o dětech, mládeži, do 15-ti let, myslím si, že je důležité působení učitelů na základní škole a vytváření preventivních programů proti

kriminalitě právě zde – především věnování se drogám, alkoholu, delikventnímu chování a následkům toho všeho. Míním však, že jsou zde spíše mezery v represivních opatřeních, které by mohly být efektivnější a tvrdší.⁵⁹“

7.2 PREVENCE V MIROVICÍCH

Při porovnání prevence v Mirovicích oproti městu Březnice jsou vidět znatelné rozdíly v počtu obyvatelstva, kdy početnější Březnice pořádá více akcí a je zde zaregistrováno i mnoho spolků. Oproti tomu zde je spolků minimum. Základní škola nabízí žákům jen omezené množství kroužků, zmiňme fotbalový klub, který se na děti zaměřuje. Tím ale výčet můžeme ukončit. Prevence je nedostatečná, jak uvádí Marie Hrdinová. Škola se tak snaží vytvořit pozitivní příklady a zajistit primární prevenci.

7.3 SAMOTNÉ ŘEŠENÍ

Celorepublikové akce PČR pořádané ve spolupráci se základními školami se každoročně opakují, což je dobře. Nyní se pokusme navrhnout to, co zde chybí a co by mohlo pomoci ke snížení kriminality dětí. Konzultovaná opatření s Mgr. Františkem Pinkavou a Marcelou Pinkavovou se opírají o mnohaletou praxi a zkušenosti s vedením dětí v jejich volném čase.

Podmínkou snížení kriminality dětí je zapojení rodiny, která by měla být dětem vzorem a zajistit vhodnou výchovu, formující osobnost dítěte. Dále by také měla být rodina pro dítě největší oporou. Děti by měly být učeny rodiči zodpovědnosti za své jednání. Otec by měl být pro syna vzorem, stejně tak jako matka pro dceru. Stejně vzorově by měli působit učitelé základních škol, k nimž by děti měly vzhlížet s respektem.

V oblasti veřejných institucí by měla být větší spolupráce. Posílit by se také měly kompetence v oblasti trestů, například ve formě veřejně prospěšných prací, působících na děti mimo jiné zostuzením před ostatními. Vytvořit nebo přivést do

⁵⁹ Zdroj – řízený rozhovor s Mgr. Františkem Pinkavou uvedený v příloze

města organizace zabývajících se rodinou, volným časem, sportem aj. Příkladem uveďme airsoft, rozvíjející sport, společností méně známý, kde se děti učí největšímu soužití mezi sebou. V Březnici se do toho spolku přihlásilo už více než 40 členů, pravidelně se schází a tráví svůj čas, jak nejlépe mohou. Taktéž média by měla pomoci dětem tím, že by jim ukázala možnosti, které mají.

Pokud budeme citovat Ivanu Popovou: *„Ryba smrdí od hlavy, a proto se musí začít s pořádkem na vyšších stupních společnosti a také každý sám od sebe, aby byl vhodným vzorem pro děti. Prevenci dělat v terénu a bez pompézností a zbytečné byrokracie.“* Můžeme v textu najít poznatek, nad kterým by se měl každý zamyslet.

ZÁVĚR

Závěrem této práce lze konstatovat, že všechny cíle, které byly stanoveny, se podařilo naplnit. S jistotou lze říct, že toto téma je velmi aktuální a pro budoucí dobu bude klíčové, jak se s celou problematikou vypořádá. Kvalitativní i kvantitativní forma dostupnosti literatury velmi pomohla s tvorbou této práce, zároveň pomocí jí byla tvořena i výzkumná část práce. Shrnuli jsme kriminalitu dětí do 15 let od základních pojmů až po její fenomenologii. Stejně tak jsme vymezili nejdůležitější příčiny delikventního chování, které jsme charakterizovali a snažili se je objasnit. K tomu nám napomáhaly samotné případy z praxe odborníků, zabývajících se naším tématem. Velkým překvapením bylo, kolik a jaké příčiny mohou působit a nejvíce to, že se od sebe navzájem odvíjejí. Mediálně vyvolané fakty o tom, že kriminalita dětí neustále stoupá, se podařilo vyvrátit a celková kriminalita dětí do 15 let, která již několik let klesá, byla porovnána s námi zkoumanými kraji, kde došlo k zjištění, že se od celorepublikového stavu až tolik neliší. Z námi provedeného dotazníkového výzkumu u žáků základních škol v Březnici a v Mirovicích byly potvrzeny hypotézy týkající se příčin kriminality dětí, mimo jiné došlo i ke komparaci obou škol a měst, ze které vyplynulo, že Březnice je na tom lépe vzhledem k vyššímu počtu obyvatel a lepší dostupnosti služeb a aktivit. Tato skutečnost se víceméně ani neodráží ve větším počtu delikventních jedinců. Spolu s těmito výsledky jsme se obrátili na odborníky pracující s touto věkovou skupinou, kteří nám pomohli s objasněním příčin páchaní kriminality. Překvapil nás fakt, že pět na sobě víceméně nezávislých odborníků se shodlo v hlavních příčinách delikventního chování, jimiž jsou rodina, vrstevníci a škola. Takto vymezené dle odborníků v námi zkoumaných městech se naprosto přesně shodují s námi zkoumanou literaturou.

Přínosem této práce je navrnutí samotných řešení směřujících nejen k rodině, škole a polici, ale také k městům. Větší spolupráce všech těchto subjektů podílejících se na vývoji dětí by velmi pomohla ke zlepšení situace.

Při tvorbě této práce jsme se setkali s mnoha odbornými pohledy na danou problematiku a mnoha poznatky, které byly využity k řešení samotných problémů. Nicméně je náš postoj stále směřován k návratu k rodinným hodnotám a lepší péči

o děti, které mají potřebu, aby jim společnost věnovala větší zájem a vychovávala je tak, aby jednou mohly řídit naši společnost a dobře vychovat své potomky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje:

SVATOŠ, R. Základy kriminologie a prevence kriminality. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009.

SVATOŠ, Roman. Kriminologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 290 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-389-6.

SVATOŠ, R. Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. s. 138. ISBN 9788086708218.

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 251 s. ISBN 978-807-3803-124.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 336 s. ISBN 978-807-3678-258.

VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČHTA. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxviii, 636 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-807-4004-292.

HOLCR, Květoň. Kriminologie. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-23-3.

MARTÍNEK, Zdeněk. Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4723-105.

LINHART, Jiří. Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy, 30 000 hesel. Litvínov: Dialog, c2007, s. 303. ISBN 80-738-2005-6.

ZAPLETAL, Josef. Prevence kriminality. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2000, 102 s. ISBN 80-7251-047-9.

PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-705.

Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů. Vyd. 1. Editor Zdeněk Karabec. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, 143 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8021-8.

SCHEINOST, Miroslav. Kriminalita očima kriminologů. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 238 s. ISBN 978-80-7338-096-0.

KUCHTA, Josef a Vladimír KRATOCHVÍL. Kriminologie. 1. dotisk 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 132 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 298. ISBN 80-210-2204-3.

Literární zdroje zahraniční:

KAISER, Günther. Kriminologie: úvod do základů. 1. vyd. Překlad Helena Válková. Praha: C.H. Beck, 1994, xx, 268 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-7179-002-8.

Elektronické zdroje:

Policie České republiky: Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>

ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (Zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: Sbírka zákonů. Česká republika [online]. 2003. Dostupný z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s88&q88=all>>.

Pohyby obyvatelstva ve Středočeském kraji v roce 2013. [online]. [cit. 2015-02-23]. Dostupné z:http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/pohyb_obyvatelstva_ve_stredoceskem_kraji_v_roce_2013

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Graf č. 1 - Stav kriminality dětí do 15 let v roce 2014

Graf č. 2 - Struktura činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími 15 let v roce 2014 v %

Graf č. 3 - Dynamika kriminality dětí mladších 15 let od roku 2004 do roku 2015

Graf č. 4 - Dynamika kriminality dětí mladších 15 let od roku 2004 do roku 2015

Graf č. 5 - Pohlaví - Březnice

Graf č. 6 - Pohlaví - Mirovice

Graf č.7 - Uveďte minimálně tři příklady trestných činů, které znáte: - Březnice

Graf č. 8 - Uveďte minimálně tři příklady trestných činů, které znáte: - Mirovice

Graf č.9 - Kolik Vašich přátel už něco ukradlo? - Březnice

Graf č.10 - Kolik Vašich přátel už něco ukradlo? - Mirovice

Graf č.11 - Ukradl/a jste sám někdy něco? - Březnice

Graf č.12 - Ukradl/a jste sám někdy něco? - Mirovice

Graf č.13 - Jakým způsobem trávíte nejčastěji volný čas? - Březnice

Graf č. 14 - Jakým způsobem trávíte nejčastěji volný čas? - Mirovice

Graf č. 15 - Jaké tresty Vám hrozí při spáchání trestného činu? (uveďte minimálně jeden) - Březnice

Graf č. 16 - Jaké tresty Vám hrozí při spáchání trestného činu? (uveďte minimálně jeden) – Mirovice

Graf č.17 - Objevují se ve Vaší třídě násilné konflikty (rvačky, šikana) mezi spolužáky? - Březnice

Graf č.18 - Objevují se ve Vaší třídě násilné konflikty (rvačky, šikana) mezi spolužáky? - Mirovice

Graf č.19 - Užívá někdo z Vašich kamarádů návykové látky? - Březnice

Graf č.20 - Užívá někdo z Vašich kamarádů návykové látky? - Mirovice

Graf č.23 - Jaké návykové látky jste již vyzkoušel/a? - Březnice

Graf č.24 - Jaké návykové látky jste již vyzkoušel/a? - Mirovice

PŘÍLOHY

Příloha č.1 – řízený rozhovor s výchovným poradcem Mirovické základní školy Mgr. Janou Levíčkovou,

1) Co je podle Vás hlavní příčinou kriminality dětí do 15 let ve městě Mirovice?

Málo podnětné prostředí, vysedávání rodičů v pohostinstvích, dojíždění za prací, velmi malá motivace, velmi malá nabídka volnočasových aktivit (kromě sportu zde nenajdeme nic).

2) Obrací se na Vás děti se svými problémy, co se kriminality týče často? Jaké problémy jsou to nejčastěji?

Velmi málo. Pokud se týká nějaké šikany nebo podobného problému, jdou spíše za metodikem prevence. Jsou to jen výjimečné případy. Děti nejsou příliš zvyklé si říci o pomoc. Teprve se to učíme a toto je běh na dlouhou trať.

3) Jaká forma kriminality se nejčastěji vyskytuje u žáků základní školy?

Na naší škole řešíme jen drobné přestupky, týkající se práce přímo ve škole. Někdy se nám dostanou informace „zvenčí“, ale těch je málo. Takže se občas řeší drobné krádeže a v předchozích letech nošení cigaret do školy (což není přímo kriminální čin). V nedávné době se řešily dva případy znásilnění, ale vzhledem k tomu, že se to stalo mimo školu, nedostali jsme ani zprávu od Policie, zda obvinění byla oprávněná, či nikoli.

4) Dělá společnost nějaké chyby vedoucí ke kriminalitě dětí?

Dle mého názoru ano. Děti mají přílišnou volnost, mají spoustu práv, ale málokdy znají své povinnosti. Nechtějí připustit, že každé právo s sebou nese i povinnost. Další chybou je, že rodiče nejsou ochotni, někdy schopni děti vozit na kroužky – z různých důvodů. Takže, když jim město/obec = společnost nenabídne smysluplnou náplň volného času v místě bydliště, schází se mládež a vymýšlí, jak by se bavila jinak. Další chybu spatřuji v tom, že je velké množství středních a vysokých škol, takže děti je vystudují, ale nemají uplatnění a nejsou ochotny jít pracovat někam jinam – zůstávají na ÚP, ztrácí motivaci a opět vyhledávají stejně „postižené“ vrstevníky a hledají si jinou náplň volného času – ne vždy tu správnou.

5) Je podle Vás aktuální forma prevence kriminality mládeže dostatečná? Co by se popř. mělo změnit pro zlepšení situace?

Myslím si, že v oblasti prevence se dělá mnohé. Nicméně vždy se může dělat víc. Spousta věcí se odráží od toho, do jaké skupiny vrstevníků se děti dostanou a rozhodně též od podpory rodiny.

Děkuji za Váš čas

Příloha č. 2 – řízený rozhovor s metodikem prevence Mirovické základní školy Ing. Marií Hrdinovou

1) Co je podle Vás hlavní příčinou kriminality dětí do 15 let ve městě Mirovice?

- k uvedené problematice (kriminalita dětí do 15 let) nemám jako školní metodička prevence žádné adekvátní informace, policie dodržuje mlčenlivost, škola dle stávajících právních předpisů vůbec není informována

- pod pojmem kriminalita chápu kapesní krádeže, vloupání, úmyslné ublížení na zdraví, vydírání, porušování domovní svobody, vraždu, usmrcení z nedbalosti

2) Obrací se na Vás děti se svými problémy co se kriminality týče často? Jaké problémy jsou to nejčastěji?

- žáci se pouze ptají, zda by určité chování bylo již trestné (krádeže)

- součástí školního vzdělávacího programu je primární prevence všech druhů kriminality – probíhá nejen v jednotlivých předmětech, ale i v rámci speciálních preventivních aktivit

- jde o chování mimo školu, což je plně věcí zákonných zástupců

3) Jaká forma kriminality se nejčastěji vyskytuje u žáků základní školy?

- nevíme

4) Dělá společnost nějaké chyby vedoucí ke kriminalitě dětí?

- děti kopírují chování dospělé společnosti, jejich chování je „odrazem v zrcadle“

- nedostatek primární prevence

- nedostatek pozitivních příkladů
- média zahrnují děti negativními informacemi
- rodiče nedostatečně pozitivně působí na děti, častou nejsou dobrým pozitivním příkladem
- škola se snaží vytvářet pozitivní příklady a zajistit primární prevenci
- primární prevence musí být pro žáky zdarma

5) Je podle Vás aktuální forma prevence kriminality mládeže dostatečná? Co by se popř. mělo změnit pro zlepšení situace?

- prevence kriminality je nedostatečná – viz výše

Děkuji za Váš čas

Příloha č. 3 rozhovor se školním psychologem ZŠ Březnice Mgr. Ivanou Popovou

1) Co je podle Vás hlavní příčinou kriminality dětí do 15 let ve městě Březnice?

* nedostatečný náhled rodičů na situaci a důležitost výchovného působení od útlého věku, zanedbávání rodičovských povinností, pohodlnost se starat o druhé, nedostatek času a velké pracovní vytížení, zejména matek, které suplují zabezpečovací roli otce v rodině a také pracují, pak mají na krku domácnost a měly by mít i výchovu dětí společně s otcem. Otcové jsou často také pracovně vytížení, nebo přesouvají své povinnosti na ženy, jsou nezodpovědní a pohodlní se o své děti starat a děti nechávají dělat si co chtějí. Často jsou nepřímou vzorem pro kriminální jednání.

* absence otců v rodině, matka nezvládá roli obou rodičů zároveň.

* špatný příklad rodičů a blízkého okolí

* nechtěné a neplánované těhotenství dětí, které se cítí odmítné celý život a vynucují si pozornost i za cenu negativních reakcí okolí

* požívání alkoholu, drog a kouření v těhotenství matek, což má za následek změny na mozku dítěte už v prenatalu a pak i v celém vývoji dítěte - ADHD, poruchy chování, poruchy učení, neklidné děti, nemocné děti, děti s poruchou spánku ap.

* sociální případy, kdy rodiny mají víc dětí a nestačí ufinancovat všechny potřeby a touhy dětí, nemohou dát dětem, co chtějí a ony si to obstarávají samy - nevhodným způsobem

* lhostejnost rodičů k tomu, kde děti berou peníze na pochutiny, kredity a hračky

* nedůslednost v řešení prohřešků a problémů dítěte

* svalování odpovědnosti za problémy na partnera, školu, sousedy, spolužáky, společnost

* lhostejnost veřejnosti k řešení situace, malá občanská odpovědnost za dění ve městě

* velké vytížení odpovědných pracovníků v oblasti sociální i trestní

* nedostatečné podmínky pro uspokojivé trávení času mladistvých, kteří nemají peníze na drahé sporty a kroužky

* spoléhání na známosti a protekci

* nedůsledné řešení přestupků a následná kontrola plnění povinností v rodinách

* špatný vzor ve společnosti, kdy někteří nepracují a dostávají dávky za nic a druzí přestože pracují, mají nedostatek

* neochota pracovat a vydělat si na své potřeby vlastní prací

* nedůsledná výchova a postoj k práci jako takové - všechno hned a bez práce

2) Obrací se na Vás děti se svými problémy co se kriminality týče často? Jaké problémy jsou to nejčastěji?

S problémy kriminality se na mne děti neobrací, protože si uvědomují, že to není moje kompetence.

3) Jaká forma kriminality se nejčastěji vyskytuje u žáků základní školy?

U žáků se nejvíce jedná o krádeže.

4) Dělá společnost nějaké chyby vedoucí ke kriminalitě dětí?

Společnost dělá chybu v diskriminaci pracujících, dává výhody těm, co nepracují a mají se lépe než rodiny, kde rodiče pracují celý život. Děti to vidí, mluví o tom doma i mezi sebou a také chtějí zisky bez práce.

Navíc běžně slyší o kauzách ve společnosti, tunelování firem, úplatcích, podvodech a krádežích ve velkém.

Nejtěžší finanční kriminalitu páchají lidé na vysokých postech a pak se jim málokdy něco dokáže a následuje trest. Natož, aby nakradené vrátili. A děti se to učí odpozorováváním od dospělých a předpokládají, že jim to také projde.

5) Je podle Vás aktuální forma prevence kriminality mládeže dostatečná? Co by se popř. mělo změnit pro zlepšení situace?

Prevence není nikdy dost. Ryba smrdí od hlavy, a proto se musí začít s pořádkem na vyšších stupních společnosti a také každý sám od sebe, aby byl vhodným vzorem pro děti.

Prevenici dělat v terénu a bez pompézností a zbytečné byrokracie.

Děkuji za Váš čas

Příloha č. 4 – řízený rozhovor s předsedou spolku Základna airsoftu Březnice Mgr. Františkem Pinkavou

1) Jako předsedu spolku Základna Airsoftu Březnice z. s. bych Vás rád požádal o představení spolku a popsání Vaší činnosti s pohledem do historie?

Náš spolek vznikl v roce 2011 řádnou registrací u Ministerstva vnitra zabývající se specifickou zájmovou činností, kterou je airsoft. Naší snahou je společnosti přiblížit tento sport a dostat ho do podvědomí mládeži, tak i dospělým jako náplň dobře stráveného volného času a zájmovou aktivitu působící preventivně proti kriminalitě díky možnosti „vyřádění“ mladých živelů spojeného s adrenalinem, zajímavostí o vojenství či zkušeností spojených s přežitím v přírodě. Základna airsoftu Březnice z.s. se zaměřila i na nejmenší, resp. na děti do 15 let. Pro ně vytváříme různé akce formou dětských dnů, ukázek airsoftu, přednášky o něm spojené s předváděním výstroje a výzbroje, zúčastňujeme se dětských táborů aj. Tyto programy můžeme vytvářet jen

díky městu Březnice, které nás podporuje a přiděluje nám ze svého rozpočtu finanční prostředky. Počátky spolku, dříve občanského sdružení, byly ale těžké. Zástupci města nevěděli, co od nás mohou čekat, tak nás zavrhovali s myšlenkou, že jsme nějakí kluci, kteří si hrají na vojáky a dělají a ničí místní lesy. Trvalo dlouho, než jsme je přesvědčili o opaku, že chceme vytvářet programy pro děti a působit tak preventivně proti kriminalitě. Podařilo se. Dnes máme velikou podporu z našeho města, ale i z několika okolních obcí, které vyžadují naše programy pro děti.

2) Vaše činnost působí preventivně na kriminalitu mládeže. Jaký byl důvod se zapojit do této činnosti?

V našem městě, stejně tak i jako v okolních obcích, se můžeme setkat s hloučky mladých dětí, které se potulují a nudou nevědí, co dělat. V horších případech je můžeme vidět s cigaretou či ubalenou marihuanou a s lahví alkoholu v partě lidí, mnohdy mladistvých delikventů, kteří se těchto dětí ujali. Mladí často nevědí, pokud je k tomu rodina nevede, jaké mají možnosti v dané obci, městě, co mohou dělat ve svém volném čase. Proto nás napadlo, proč jim neukázat možnosti, kterou cestou se mohou dát. Proto jsme začali vytvářet ve městě Březnice každoročně dětský den, kde je zapojena většina spolků věnující se dětem. Můžu kromě Základny airsoftu Březnice jmenovat Kolektiv mladých hasičů SDH Březnice, Fotbalový klub Březnice 1918, Kynologický klub aj. Každý by si mohl najít své. Dětem by v tom měli především pomoci rodiče, kteří by je měli podporovat a vědět, co dané dítě baví.

3) Celoroční činnost spolku se zaměřuje nejen na práci s mládeží, jaká je i další náplň Vašeho spolku?

Mimo mládež, tak se zaměřujeme především na naše členy, kterým chce spolek také oplátit to, co členové spolku dávají především ve formě práce, kterou odvedou na již zmíněných aktivitách pro mládež. Proto se každým rokem jezdíme samovzdělávat do různých vojenských muzeí, jezdíme na akce spojené s vojenskou tematikou jako např. Bahna. Také se snažíme nabídnout členům možnost se účastnit i ostrých střelb na střelnicích, aby si vyzkoušeli palbu z opravdových zbraní. Při našich airsoftových cvičeních předávají starší členové zkušenosti mladším, stejně tak i jako při tzv. přežití v přírodě. Každoročně jsme spoluorganizátory vzpomínkových historických bitev, jako je např. Bitva na Slivici – poslední výstřely války, kde spolupracujeme s Armádou ČR a v případě živelných katastrof jsme připraveni pomoci i zde.

4) Jakým způsobem financujete tuto činnost, vzhledem k tomu, že členové spolku jsou většinou mladší 18 let?

Naše činnost je financována z členských příspěvků, ale především je to právě město Březnice, které nám ze svého rozpočtu dává nemalé finanční příspěvky, stejně tak jako ostatním spolkům ve městě. Také vytváříme brigádní činnost, která je finančně odměňována. V neposlední řadě jsou to také finanční dary a sponzorské dary od místních podnikatelů.

5) Objevila se určitá zpětná vazba od mládeže nebo jejich rodičů?

Samozřejmě. Děti, či jejich samotní rodiče, tak mají zájem vstoupit do našich řad, což si myslím, že je nejlepší zpětná vazba. Bohužel jsou naše kapacity omezené. Také vidím zpětnou vazbu v tom, že si nás vyžadují okolní obce, které o nás slyšely a chtějí nás na svých akcích jako např. Výročí založení SDH apod.

6) Jaký je Váš pohled na kriminalitu a její prevenci ve městě Březnice? Co je podle Vás potřeba vylepšit?

Obecně si myslím, že je velice náročné vytvářet účinné preventivní programy. Město Březnice není, dle mého pohledu, na tom špatně, a že město dělá, co může. Pokud se bavíme o dětech mládeži do 15-ti let, myslím si, že je důležité působení učitelů na základní škole a vytváření preventivních programů proti kriminalitě právě zde – především věnování se drogám, alkoholu, delikventnímu chování a následkům toho všeho. Protože kromě rodiny mají největší vliv na děti v tomto věku právě učitelé a vrstevníci, na které mají v podstatě také vliv po rodině učitelé. Bohužel nevím o dění na Základní škole v Březnici, ale myslím si, že je zde situace dobrá. Město Březnice podporuje místní spolky, což si myslím, že je nejlepší způsob toho, jak působit preventivně proti kriminalitě. Míním však, že jsou zde spíše mezery v represivních opatřeních, které by mohly být efektivnější a tvrdší.

7) Co je dle Vašeho názoru hlavní příčinou kriminality dětí mladších 15 let?

Jak jsem zde již několikrát zmínil, myslím si, že je to právě rodina a právě ta má v tomto věku na dítě největší vliv. Pak si myslím, že jsou to vrstevníci a učitelé ve škole. Ale rodina je ten zásadní problém. Pracuji u Policie ČR a byl jsem již seznámen s případy, kdy se chování rodičů, ať jsou to drogy, alkoholismus, kriminální historie,

ba i špatná finanční situace, podepsali na dítěti, které pokračovalo ve šlépějích svých rodičů, nebo hůř.

8) Dělá společnost nějaké chyby vedoucí ke kriminalitě dětí?

Určitě ano. Dnešním dětem jsou otevřeny široké možnosti, jak v dobrém, tak i ve špatném slova smyslu. Je jim dovoleno mnoho věcí, které dříve děti nemohly, ale to bych se vracel zase k těm rodičům. Pokud bych se měl bavit o samotné společnosti, tak asi tou největší chybou bude to, že dětem rodiče společnost bere, ve smyslu toho, že rodiče nemají na děti čas a musejí se věnovat až přespříliš práci, aby uživili rodinu.

DOTAZNÍK – Kriminalita dětí do 15 let ve Středočeském a Jihočeském kraji

Vážený žáci,
jmenuji se Martin Průša a jsem studentem 3. ročníku Vysoké Školy evropských a regionálních studií, o. p. s., oboru Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě. Rád bych Vás požádal o vyplnění **anonymního** dotazníku, který využiji pouze ke zpracování statistik do mé bakalářské práce s názvem Kriminalita dětí do 15ti let ve Středočeském a Jihočeském kraji.
Prosím o vyplňování **pravdivých** informací. Děkuji.

1. Pohlaví:

- chlapec
- dívka

2. Věk:

- 7 - 10
- 11 - 15

3. Uved'te minimálně 3 příklady trestných činů, které znáte:

4. Kolik Vašich přátel už něco ukradlo?

- žádný
- 1 - 5
- 6 - 10
- 11 a více

5. Ukradl/a jste sám někdy něco?

- ano
- ne

6. Jakým způsobem trávíte nejčastěji volný čas?

- u počítače
- venku s kamarády
- zájmové kroužky

- doma s rodiči
- doma, učím se
- jinak:

7. Jaké tresty Vám hrozí při spáchání trestného činu? (uved'te minimálně jeden)

8. Objevují se ve Vaší třídě násilné konflikty (rvačky, šikana) mezi spolužáky?

- ano, velmi často
- ano, zřídka
- ano, stalo se to jednou
- ne, nikdy se to nestalo
- nevím, že by se něco takového stalo

9. Užívá někdo z Vašich kamarádů návykové látky?

- ano
- ne

**10. Pokud někdo z vašich kamarádů užívá návykové látky, tak jaké nejvíce?
(vyberte jednu látku)**

- alkohol
- cigarety
- marihuana
- jiné

11. Jaké návykové látky jste již vyzkoušel/a?

- alkohol
- cigarety
- marihuana
- jiné:
- žádné

Děkuji za Váš čas!